

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

## Enkele beschouwingen omtrent de tewerkstelling der gedetineerden

### I.

De tewerkstelling der gevangenen stelt een reeks problemen zowel van technische als van principiële aard. Men kan de gevangenearbeid beschouwen als een deel van de boetedoening, als een element van heropvoeding of als een verzwarende of verzachtende van de vrijheidsstraf: dit hangt af van de geldende penitentiaire of morele opvattingen. Men kan er ook de zuiver juridische aspecten van onderzoeken. Tenslotte kan men er de sociale en economische gevolgen van bespreken.

In dit kort bestek wil ik slechts trachten een zeer algemeen beeld te geven van de huidige toestand op het gebied van de tewerkstelling der gevangenen in België te wijzen op enkele penitentiaire en sociale aspecten, en waar mogelijk, een vergelijking te maken met gegevens uit het buitenland.

De ontwikkeling der idee van de verplichte arbeid voor gevangenen kunnen wij ongeveer als volgt voorstellen: oorspronkelijk, in de Middeleeuwen, bestond er naast de doodstraf en de lichamelijke straffen (peines corporelles) de verbanning en de *dwangarbeid* (galeien). De gevangenen waren slechts huizen van arrest, grote vergaderplaatsen van allerlei misdadigers in afwachting van hun veroordeling. Later werd de gevangenzetting wel als een straf toegepast, maar het duurde tot het einde der 18<sup>de</sup> eeuw eer er zich een grondige kentering zou voordoen.

In België (1) was het Vilain XVIII, Baljuw van Gent, die reeds in 1771 niet alleen een einde wou maken aan de promiscuïteit der oude gevangenen, maar tevens op de grote betekenis van de arbeid voor de readaptatie der gedetineerden wees. Deze magistraat bleek echter zijn tijd vooruit te lopen en na enkele jaren moest hij zijn proef in het nieuwe Tucht-huis te Gent opgeven. In 1830 zal Ducpétiaux het cellulairsysteem voorop zetten, omdat hij er van overtuigd is dat volledige afzondering de enige oplossing is voor de wederopvoeding. De tewerkstelling verdwijnt niet volledig, maar wordt niet meer als zo belangrijk beschouwd; men beperkt ze tot wat door een afgezonderde in de cel kon worden gedaan.

In de tweede helft van de 19<sup>de</sup> eeuw zal het steeds duidelijker worden dat Ducpétiaux slechts gedeeltelijk gelijk had. De vroegere promiscuïteit was zeker niet te verantwoorden, maar de volledige afzondering even-

min. De misdadigers kwamen niet tot inkeer en werden verbitterd en vooral fysisch en moreel geknakt terug de maatschappij ingezonden. Ze waren voorbestemd voor het recidivisme.

In 1919, onder impuls van E. Vandervelde wordt een derde penitentiaire hervorming doorgevoerd, waarbij opnieuw de opvoedende betekenis van de gevangenisarbeid wordt beklemtoond, arbeid die zoveel mogelijk moet gebeuren in de normale voorwaarden waarin ook de vrije arbeider werkt. Werkhuizen worden opgericht en de gevangenen kunnen allerlei beroepen aanleren. De cellulaire afzondering wordt dus beperkt tot de nacht en zekere uren van de dag. De basis van de straf blijft het beroofd zijn van zijn vrijheid. Voor het overige tracht men zo veel mogelijk een normaal leven te benaderen en langzamerhand voert men gevarieerde arbeid, lectuur, ontspanning en beroepsopleiding in.

Het is in deze richting dat wij nu nog evolueren. Dus is de arbeid in de gevangenen nu een element van wederopvoeding, van morele steun en ook van voorbereiding tot de herclassering bij de vrijlating.

Eens zo ver gekomen kan men zich de vraag stellen of in dit systeem, dat zo dicht mogelijk bij het maatschappelijk leven wil blijven, niet een zeer belangrijke factor ontbreekt, nl. wat men zou kunnen noemen het gevoel van de «struggle for life». Moet men niet trachten deze gezonde strijdvaardigheid of tenminste een zeker verantwoordelijkheidsgevoel tegenover zichzelf en tegenover zijn familie bij de gevangenen te bewerkstelligen? Is het, aan de andere kant, wel mogelijk iemand zijn vrijheid te ontnemen zonder hem dit persoonlijk verantwoordelijkheidsgevoel ook te ontnemen? In Zweden is men op het idee gekomen een proef te doen waarbij de gevangene, aan normale lonen werkend, zijn eigen voeding zou bekostigen (2). Tevens wordt aldaar ook een belangrijk deel van de opbrengst van de arbeid der gevangenen voorbehouden voor de familie. Op die wijze geeft men aan een gevangene niet slechts zoveel mogelijk de levenswijze en zelfs het comfort van een normaal milieu, maar ook enigszins de lasten en de verantwoordelijkheid die het maatschappelijk leven van hem vergen. Het is trouwens niet meer dan billijk dat de families, die dikwijls de directe slachtoffers van de uitspraak van de rechtbank zijn, én door de gevangene zelf én door de overheid niet aan hun lot worden overgelaten.

## II.

Laat ons nu zien waar wij juridisch in België staan.

Wij zijn vertrokken, zoals Frankrijk, van de principes van het Strafwetboek van 1810. Zoals ook nu nog, voorzagt deze code de verplichte arbeid voor drie categorieën gevangenen, nl. de veroordeelden tot gevangenisstraf (correctioneel), tot opsluiting (5 tot 10 jaar) en tot dwangarbeid. Dus niet voor de veroordeelden tot hechtenis, die nochtans een 15-jarige en zelfs een levenslange vrijheidstraf kunnen oplopen.

In principe kwam de opbrengst van hun arbeid aan de Staat toe. Dit is nu nog zo <sup>(3)</sup>. Nypels en Servais voegen er aan toe: «Cependant ce principe ne peut pas être appliqué dans toute sa rigueur. Des motifs d'humanité et d'ordre public commandent à l'Etat de céder une portion du produit de ce travail aux condamnés, comme fonds de réserve.»

Het artikel 41 van de code van 1810 bepaalde dat de opbrengst van de arbeid der correctioneel veroordeelden verdeeld wordt volgens de reglementen van de administratie, gedeeltelijk om in de uitgaven van de gevangenen te voorzien, gedeeltelijk om het lot van de gevangenen te verzachten en gedeeltelijk om een voorbehouden fonds te vormen bij hun vrijlating.

Artikel 21 bepaalde dat de tot opsluiting veroordeelden een deel van de opbrengst van hun arbeid konden genieten, volgens de beschikkingen van de regering.

*Huidig artikel 15*

Ieder veroordeelde wordt gebruikt voor de arbeid die hem wordt opgelegd.

Een gedeelte van de opbrengst van die arbeid vormt een voorbehouden fonds, dat hem wordt uitgekeerd bij zijn ontslag of op bepaalde tijdstippen na zijn ontslag.

Dit gedeelte mag 4 tienden niet te boven gaan voor de tot opsluiting veroordeelden en 3 tienden voor de tot dwangarbeid veroordeelden. Het overige behoort aan de Staat.

De regering mag over de helft van dit voorbehouden fonds beschikken ten bate van de veroordeelde, terwijl hij zijn straf ondergaat, of ten bate van zijn familie, wanneer zij in nood verkeert.

*Huidig artikel 27*

Een gedeelte van de opbrengst van de arbeid, door de tot correctionele gevangenis veroordeelde verricht, wordt besteed, ten dele om hem enige verzachtingen te verschaffen zo hij het verdient, ten dele om een voorbehouden fonds te vormen, bestemd om hem bij zijn ontslag of op bepaalde tijdstippen na zijn ontslag te worden uitgekeerd.

Dit gedeelte mag 5 tienden niet te boven gaan. Het overige behoort de Staat.

De regering mag over de helft van dit voorbehouden fonds beschikken ten bate van de familie van de veroordeelde, wanneer zij in nood verkeert.

Wij zien dus dat de nieuwe tekst de verdeling in tienden, tussen wat in de Schatkist gaat en wat wordt uitbetaald, afschaft en de administratie vrij laat beslissen volgens de omstandigheden. Ook wat de verdere verdeling van het gedeelte dat aan de gevangene toekomt betreft (voor hemzelf, voor zijn familie, als reserve), heeft de gevangenis-administratie volgens het nieuwe voorstel het vrij initiatief.

Uit de Memorie van Toelichting blijkt dat wat aan de Staat toekomt naar de Regie der Gevangenen zou gaan om de kosten van onderhoud en tewerkstelling te dekken. Tevens wordt een dienst van voogdij

De tot dwangarbeid veroordeelden ontvingen niets.

In tegenstelling met artikelen 15 en 27 van het huidige Strafwetboek van 1867 werd in de Code van 1810 aan de administratie de appreciatie gelaten van de verhoudingen bij de verdeling van de opbrengst van de arbeid. Volgens de thans van kracht zijnde artikelen beschikt de correctioneel veroordeelde ten hoogste over 5/10 en gaat de rest aan de Staat. De tot opsluiting veroordeelde ontvangt 3/10 of ten hoogste 4/10 en de tot dwangarbeid veroordeelde niet méér dan 3/10. Van deze 5/10, respectievelijk 4/10 of 3/10, kan ten hoogste 1/2 door de regering beschikbaar worden gesteld voor de familie, een gedeelte kan onmiddellijk toegekend worden aan de gedetineerde zelf en het andere gedeelte vormt het voorbehouden gedeelte dat geheel of gedeeltelijk bij de in vrijheidstelling uitbetaald wordt.

Dit is nu de juridische regeling, maar in de praktijk heeft men de drie categorieën gelijkgeschakeld en overal slechts 3/10 uitbetaald. Dit was mogelijk omdat de wet spreekt van ten hoogste 5 of 4 tienden (cfr. R. B. 17 Februari 1947). Dit zal neerkomen op een loon van 1,50 à 1,80 fr. per uur. Een eerste poging om aan deze toestand een kleine verbetering toe te brengen is het voorontwerp door de Hoge Raad der Gevangenen voorgelegd aan de heer Minister van Justitie in 1949, strekkende tot wijziging van de artikelen 15 en 27 van de wet van 5 October 1867.

Hier volgt de vergelijking van de twee teksten <sup>(4)</sup> :

*Nieuw artikel 15*

Ieder veroordeelde wordt gebruikt voor de arbeid die hem wordt opgelegd.

Een gedeelte van de opbrengst van de arbeid wordt besteed, ten dele om de veroordeelde enige verzachtingen te verschaffen zo hij het verdient, ten dele om een voorbehouden fonds te vormen waarover de Minister van Justitie beschikt, ten bate van de veroordeelde of van de familie van deze laatste.

Het overige behoort de Staat.

*Nieuw artikel 27*

Een gedeelte van de opbrengst van de arbeid, door de tot correctionele gevangenis veroordeelde verricht, wordt besteed ten dele om hem enige verzachtingen te verschaffen, zo hij het verdient, ten dele om een voorbehouden fonds te vormen waarover de Minister van Justitie beschikt, ten bate van de veroordeelde of van de familie van deze laatste.

Het overige behoort de Staat.

over de vrijgestelde veroordeelden voorzien.

In principe is deze tekst goed en het was wel tijd dat er een herziening kwam. Nochtans dringen zich enkele overwegingen op, en wel :

1° Dat het voorgestelde systeem de administratie zelf laat beslissen wat haar toekomt en wat niet. Men keert praktisch terug naar de wet van 1810. Dit kan mis lopen in ogenblikken van economische of politieke crisis, waarbij de administratie geneigd zou zijn de verworven vrijheid niet in het voordeel van de gedetineerde, maar in haar eigen voordeel toe te passen. Een oplossing zou bijvoorbeeld zijn een maximum te

bepalen van wat de Regie mag afhouden om haar kosten te dekken en dus het omgekeerde voor te schrijven van de oude tekst waar er maxima voor de gedetineerden werden vastgesteld.

Met dit laatste voorstel staat het de administratie nog vrij, aan de gedetineerden te geven volgens omstandigheden en verdiensten, terwijl ze zelf belet wordt van haar bevoegdheid misbruik te maken. Terzelfdertijd zou dan de formule (laatste paragraaf) «het overige behoort de Staat» overbodig zijn en zou men het principe, dat de opbrengst van de gevangenen-arbeid aan de Staat behoort en dat het loon aan de gevangene uitgekeerd slechts een tegemoetkoming is, ook kunnen wijzigen.

2° Par. 1 van artikel 15 zouden wij liever in die zin gewijzigd zien dat in principe arbeid verplicht blijft voor alle gevangenen, maar dat hen eventueel de mogelijkheid geboden wordt een keuze te doen tussen verschillende bezigheden. In de praktijk zal dat wel zo gaan. Men zou b.v. als volgt kunnen formuleren : «De veroordeelde wordt gebruikt voor arbeid die hij zoveel mogelijk kiest.»

3° De nieuwe artikelen 15 en 27 stellen geen einde aan de ongerijmdheid van de wetten van 1810 en 1867, waar ze de correctionele gevangenen verplichten te werken en de tot hechtenis veroordeelden niet. Dit had voor gevolg dat laatstgenoemden, wanneer ze werkten, het dubbele verdienden van de andere veroordeelden. Het komt ons voor dat voor alle vrijheidsstraffen op dit gebied één zelfde regeling kan getroffen worden.

III.

Om zich een juist beeld te kunnen vormen van de toestand in ons land, volstaat het niet de teksten te kennen waarop de administratie steunt, maar moeten wij ook weten hoe die artikelen worden toegepast en hoe de bevolking der gevangenen is samengesteld.

Vóór de oorlog schommelde de bevolking der gevangenen rond de 4.500. Ziehier de evolutie tussen 1945 en 1951 (5) :

| Totale bevolking   | Politieke<br>Gedetineerden | Gedetineerden v. misdrijven van gemeen recht. |
|--------------------|----------------------------|-----------------------------------------------|
| Dec. 1945 : 45.288 | 39.258                     | 6.030                                         |
| Dec. 1946 : 32.279 | 26.000                     | 6.279                                         |
| Dec. 1947 : 21.891 | 15.391                     | 6.500                                         |
| Dec. 1948 : 15.746 | 10.349                     | 5.397                                         |
| Dec. 1949 : 11.055 | 6.115                      | 4.940                                         |
| Dec. 1950 : 7.020  | 2.638                      | 4.382                                         |
| Dec. 1951 : 5.693  | 1.328                      | 4.365                                         |

|              | Totaal<br>tewerkgestelden | % der totale<br>bevolking | In Werkhuis  | intra-Muros<br>privaat | Extra-Muros  | Mijnen       |
|--------------|---------------------------|---------------------------|--------------|------------------------|--------------|--------------|
| April 1946 : | 7.254                     | 18 %                      | 508 ( 7 %)   | 3.297 (45,5 %)         | 1.533 (21 %) | 1.916 (26 %) |
| Dec. 1947 :  | 8.452                     | 38 %                      | 781 ( 9,1 %) | 3.278 (38,5 %)         | 2.477 (29 %) | 1.397 (22 %) |
| Gem. 1948 :  | 7.376                     | 39 %                      | 942 (12,8 %) | 3.458 (46,7 %)         | 1.931 (26 %) | 1.045 (14 %) |
| Gem. 1949 :  | 5.061                     | 53 %                      | 949 (18,5 %) | 3.006 (60 %)           | 791 (15,5 %) | 324 ( 6 %)   |
| Gem. 1950 :  | 3.495                     | 52 %                      | 908 (26 %)   | 2.285 (66 %)           | 213 ( 6 %)   | 89 ( 2 %)    |

Bovenstaande tabel toont duidelijk aan dat van 1946 tot 1948 het aantal tewerkgestelden extra-muros en in de mijnen verhoudingsgewijze een belangrijk gedeelte van de werkende gevangenen vertegenwoordigden (van 40 à 50 %). Vanaf 1948 is hun aantal sterk gedaald en het is nu in 1952 praktisch op nul gevallen. In tegenovergestelde zin is het aantal gevangenen dat binnen de muren in de werkhuizen van de Regie werkt van 1946 tot 1950 steeds gestegen. Ten-

Uit nevenstaande tabel blijkt dat de bevolking der gevangenen, die na de bevrijding het 10-voudige was van vóór de oorlog, van 1945 tot 1951 geleidelijk is afgenomen om ten slotte op een bijna normaal peil terug te vallen. Natuurlijk zijn die abnormale cijfers in de eerste plaats te wijten aan het groot aantal politieke gedetineerden, maar wij zien toch ook dat de oorlog een sterke invloed heeft ugeoefend op de gemeenrechtelijke misdadigheid. Van 1945 tot 1947-'48 stijgt deze misdadigheid zelfs nog, en pas de laatste jaren keerde ze tot normale verhoudingen terug.

Blijkbaar wegens deze overbevolking der gevangenen en opsluitingscentra ontbrak het direct na de bevrijding aan een gezonde penitentiaire politiek, aan de nodige differentiatie onder de verschillende categorieën, zoals jeugdige misdadigers, recidivisten, abnormalen, politieke veroordeelden, gevangenen voor langere of korta duur, enz., en zeker aan meer individuele observatie.

Op het gebied der tewerkstelling echter werden interessante initiatieven genomen. Van begin 1946 af werden een aantal politieke gedetineerden tewerkgesteld in de mijnen. Oorspronkelijk werden ze ter plaatse onder het beheer der krijgsgevangenenkampen geplaatst. Van Augustus 1946 af werd de Dienst der penitentiaire Mijncentra opgericht, die geleidelijk het beheer van alle centra zal overnemen. Deze tewerkstelling was *vrijwillig*, in die zin dat gevangenen een verklaring ondertekenden dat zij hun misstap tegenover België betreurden en wensten te herstellen door hun werk. Degenen die in de mijn werkten ontvingen dan een normaal loon, konden geldelijke steun verschaffen aan hun families en hun penitentiair regime was verzacht. Bovendien konden de normale stortingen en afhoudingen voor de Maatschappelijke Zekerheid gedaan worden.

Maar ook de tewerkstelling extra-muros in het algemeen nam de eerste jaren na de oorlog sterk toe, zowel voor openbare werken als voor private ondernemingen. Dit bracht veel variatie in de arbeid. Er werd gewerkt aan gebouwen, aan wegen en spoorwegen, aan bebossingen, in cementfabrieken, gieterijen, steenbakkerijen, enz.

Hieronder volgt een overzicht van de tewerkstelling in de werkhuizen, binnen de gevangenen voor privaatondernemers, buiten de gevangenis, en in de mijnen. Het betreft hier alleen de gevangenen gebruikt bij nijverheidswerken, d.w.z. alle werken uitgevoerd voor de Staat of voor een private onderneming, uitgezonderd landbouwwerken, onderhoudswerken en huishoudelijk werk (Sociale Dienst, Welfare en beroepsopvoeding) (6).

slotte is de groep die binnen de muren, maar voor private ondernemers werkt ook geleidelijk gestegen van 1946 naar 1950, maar hier dient er op gewezen dat deze groep steeds de belangrijkste is geweest en in 1950 b.v. alleen reeds 66 % vertegenwoordigde van de voor nijverheidswerken gebruikte gevangenen. De vermindering van de extra-muros tewerkgestelden wordt toegeschreven aan het feit dat er eerst in de na-oorlogse economie een te kort aan werkkrachten

was en dat daarna een verzaaging en tenslotte een ernstige werkloosheid intrad. Deze verklaring lijkt me echter niet afdoende te zijn, vooral als men bedenkt dat het totaal in nijverheidswerken tewerkgestellten zowel binnen als buiten de muren in 1950 slechts 3.495 personen bedroeg, waarvan er reeds 2.285 intra-muros voor privaatondernemers werkten. Zouden dan b.v. 500 à 1.000 personen verspreid over verschillende bedrijfstakken buiten de gevangenis de oplossing van een werklozenprobleem, waar het gaat om 200.000 en meer, komen beïnvloeden? En zou men daarvoor mogen over het hoofd zien en de strijd tegen het recidivisme door een gezonde rehabilitatiepolitiek en de steun die de maatschappij verschuldigd is aan dikwijls onrechtvaardig getroffen families van gedetineerden?

Bovendien zal het feit of deze personen nu extra- of intra-muros werken niet veel verschil uitmaken ten opzichte van het probleem der arbeidsmarkt; te meer daar de groep intra-muros die voor privaatondernemers werkt, steeds aangroeit, wat wel te begrijpen is als men weet dat die ondernemers slechts 6 frank per uur moeten uitbetalen, dus ongeveer een vijfde van wat ze op de vrije markt moeten geven. Deze arbeid kon toch anders ook door vrije arbeiders verricht worden. Maar in dit laatste geval hebben wij bovendien te doen met een soort onbillijke concurrentie van een aantal bevoorrechte ondernemers.

#### IV.

Hoe zijn nu de lonen geregeld?

Er dient een onderscheid gemaakt tussen de lonen uitbetaald door de Regie van het gevangeniswezen en de andere. Vallen onder de Regie de gevangenen die in de gevangenis zowel voor openbare werken, eventueel onderhoudswerken, als voor private aanbestedingen worden gebruikt. Vallen buiten de Regie alle gevangenen die extra-muros werken of die deel uitmaken van een school-gevangenis, zoals Hoogstraten en Marneffe, omdat deze laatste een onafhankelijk budget hebben.

De basis van het loon door de Regie uitbetaald is 4 à 6 frank per uur, en van deze basis ontvangt de veroordeelde 3/10, dus 1,50 fr. in 1,80 fr. en niet 4/10 of 5/10, zoals de huidige wet nochtans zou toelaten. De rest gaat naar de Schatkist. Die 1,50 fr. of 1,80 fr. per uur zouden volgens de wet moeten of kunnen gebruikt worden voor:

1° het vormen van een voorbehouden fonds, dat de gevangene wordt uitgekeerd bij zijn ontslag of op bepaalde tijdstippen na zijn ontslag om zijn herclassering in de hand te werken;

2° voor zijn familie wanneer ze in nood verkeert;

3° ten bate van de gevangene zelf tijdens zijn gevangenschap, wanneer hij het verdient.

Hier is dan nog geen sprake van zekere afhoudingen die men zou moeten kunnen doen voor het Rijksfonds voor Maatschappelijke Zekerheid. Het spreekt van zelf dat in de huidige stand van zaken de hierboven beschreven verdeling van de geringe bedragen die voor de gevangenen of hun familie kunnen gereserveerd worden, practisch weinig of niets oplevert.

Wij geven toe dat punt 3 van minder belang is en dat er niet veel mag aan besteed worden. De punten 1 en 2 zijn des te belangrijker. Is de rehabilitatie niet een hoofdbekommernis van onze penitentiaire politiek? Bovendien mag de hulp aan de families der gevangenen niet aan liefdadigheidsinstellingen of aan de Openbare Onderstand alleen overgelaten worden.

Wij vermeldden reeds dat de tot hechtenis veroor-

deelden er beter aan toe zijn. Zij ontvangen 6/10 van het loon, dus 3 à 3,60 fr. per uur. Zelfs daar waar de privaatondernemers een kleine premie, niet onderhevig aan afhouding voor de Regie, toekennen, brengt dit weinig verandering in de algemeene toestand.

Het is dus duidelijk dat niet alleen die belachelijke tienden moeten afgeschaft worden en vervangen door een soepelder systeem, maar ook en vooral, dat de lonen intra-muros op een normaal peil moeten gebracht worden.

Tijdens een discussie over het probleem der tewerkstelling van de gevangenen in de Hoge Raad der Gevangenen (7) wees de heer Van Helmont, inspecteur-generaal, er o.m. op dat getracht werd voor de arbeid binnen de muren voor privaatondernemers een zelfde politiek van hogere lonen te volgen als voor de arbeid buiten de muren werd gevolgd. Dit bracht nochtans grote moeilijkheden van uitbating mede, o.a. omdat de arbeid in de werkhuizen der gevangenen practisch nooit in dezelfde voorwaarden en met dezelfde moderne uitrusting kan gebeuren als de arbeid in de vrije industrie. Daarom zijn de privaatondernemers niet geneigd hogere lonen uit te keren. Volgens hen gaat het hier om zeer minderwaardige arbeid. Maar waarom zou men juist door hogere vergoedingen de gevangene niet aansporen om beter en meer gespecialiseerd werk te verrichten, en meteen de werkhuizen moderniseren? Trouwens, al is de arbeid minderwaardig, dan is het nog moeilijk te verrechtvaardigen dat het loon hiervoor uitbetaald slechts één vijfde van een normaal loon bedraagt.

Voor de arbeid buiten de muren is men er in geslaagd een normaal loon te doen uitbetalen. Hierdoor werd dan ook de reactie van de syndicaten tegen deze tewerkstelling van gevangenen in de vrije industrie voorkomen. Wij menen echter dat deze syndicaten evenveel redenen hadden om op te komen tegen het gebruik van arbeidskrachten binnen de gevangenen door private ondernemers voor 5 of 6 fr. per uur. Zowel de heren Dupreel en Hanssen, als de heer Van Helmont drongen in deze vergadering van de Hoge Raad der Gevangenen eens te meer aan op hogere vergoedingen om de gevangene en het bestuur in staat te stellen de behoeftige families der gedetineerden ter hulp te komen.

De heren Professoren De Greef en Alexander wezen op de verwaarlozing van het wederopvoedingsaspect van de arbeid en de wenken der geneesheren-anthropologen. Om met deze laatste opmerking voldoende rekening te kunnen houden, zou er practisch een grote keuze van arbeid moeten bestaan die toelaat het werk aan te passen aan persoonlijke bekwaamheid, geschiktheid, karakter, enz., van ieder gedetineerde. Dit zou, ons inziens, in de hand gewerkt worden enerzijds door een verdere uitbouw en modernisering der werkhuizen en anderzijds door het werk buiten de muren opnieuw in te voeren voor zekere categorieën gedetineerden. In 1952 werkten immers slechts een tiental personen buiten de gevangenen.

Wij toonden reeds aan dat de bezwaren tegen de tewerkstelling der gevangenen in verband met de werkloosheid van geringe betekenis zijn. Ook de bezwaren van de vrije industrie, wegens de concurrentie van deze tewerkstelling, zijn, naar onze bescheiden mening, ofwel ongegrond ofwel gemakkelijk te verhelpen. Als de gevangenen extra-muros direct in bepaalde industrieën werken in dezelfde voorwaarden als de vrije arbeider, kan dit vanwege de industrieel geen bezwaar opleveren. De grootste bezwaren zouden hier integendeel moeten gaan naar de arbeid intra-muros voor private ondernemers. Men kan inderdaad opwerpen:

1° dat een te grote concentratie op een bepaald bedrijf in de ateliers, diezelfde vrije industrie in de omgeving van het strafcentrum zou kunnen beïnvloeden;

2° dat een abnormal laag loon naar illegale concurrentie zweemt.

Het eerstgenoemde euvel kan ongetwijfeld worden verholpen; de tweede opwerping die in de huidige omstandigheden gegrond is (maar zeer betrekkelijk, gezien het aantal dezer tewerkgestelden), kan men doen vervallen doordat men ongeveer normale lonen gaat uitbetalen, waarbij tevens de penitentiaire politiek het best wordt gediend. In verband hiermee willen wij de mening aanhalen van de Franse penalist Garraud (8): «Du reste, la concurrence ne deviendrait sensible que dans le cas où serait appliqué à un même genre de travail, un nombre de détenus trop important, eu égard à celui des ouvriers libres occupés au travail similaire. Les réclamations de l'industrie privée sont mieux fondées en ce qui concerne l'avisement des salaires, surtout dans un certain rayon autour des prisons, transformées ainsi en foyer de production».

Vidal en Magnol (9) stellen de volgende maatregelen voor:

1° vaststelling van de lonen der gedetineerden in overleg met de vertegenwoordigers van de industrie, de handelskamer en de syndicaten;

2° gebruik van de gedetineerden voor werken voor rekening van de Staat.

De tweede maatregel is slechts een verschuiving van het probleem.

Wij zouden er willen aan toevoegen:

3° een studie maken van de economische geographie en van de arbeidsmarkt van de streek, om te komen tot een differentiatie in prestaties, volledig aangepast aan deze economie. Dit laatste zou meteen nuttige gegevens verschaffen voor de beroepsopleiding in de gevangenen.

## V.

Het bestuur van het gevangeniswezen heeft na de laatste wereldoorlog een speciale inspanning gedaan op het gebied van de sociale zekerheid der arbeidende gevangenen.

Van December 1946 af werden hieromtrent onderhandelingen aangeknoopt tussen het Ministerie van Justitie en dit van Arbeid en Sociale Voorzorg (10). Op 24 Juli 1947 werd wel een principiële accoord bereikt tot toelating van het genot van de sociale wetten voor bepaalde categorieën gedetineerden, maar het zou nog niet tot praktische verwezenlijking komen, tenzij dan voor de in de mijnen arbeidende politieke gedetineerden. Voor deze laatste categorie vielen immers de twee fundamentele bezwaren weg, nl. dat de gedetineerden door geen vrij arbeidscontract gebonden waren en dat hun loon het minimum, door de wet vereist, niet zou bereiken. Zij hadden immers vrijwillig die arbeid aanvaard en ontvingen normale lonen. Van daar dat in hun geval de vereiste stortingen en afhoudingen konden gebeuren. Voor de andere gedetineerden, die voor private ondernemers werkten, bleef de onlogische toestand voortbestaan dat de werkgevers verplicht waren, zoals voor de vrije arbeiders, de wettelijke bijdragen aan de Rijks Maatschappelijke Zekerheid te betalen, terwijl de gedetineerden van d sociale zekerheid niet konden genieten.

In 1948 werd een stap vooruit gedaan en aan een aantal veroordeelden konden sommige sociale voordelen worden toegekend. Wie gevaarlijke arbeid verrichtte, in kolenmijnen, op andere werken buiten de omheining en zelfs voor sommige werken binnen de omheining, werd verzekerd tegen arbeidsongevallen.

In 1949 genoten van het regime van de maatschappelijke zekerheid:

1° de gedetineerden in de kolmenmijnen werkzaam;

2° de gedetineerden die werkten voor privaat ondernemers extra-muros.

En sedert 1 Januari 1950: 3° de gevangenen die extra-muros werkten voor openbare besturen.

Ondanks talrijke pogingen heeft het bestuur geen verdere resultaten kunnen bereiken en bleven dus al de gevangenen die binnen de gevangenis werkten van gelijk welke maatschappelijke zekerheid verstoken, ook degenen die voor een privaat ondernemer arbeidden.

Het minimum loon en het vrij contract zijn de theoretische bezwaren. De financiële last, die eventueel een supplementaire uitgave op het budget zou brengen, is het praktische bezwaar. Hier nog eens zouden hogere lonen voornamelijk door de ondernemers betaald een eerste oplossing kunnen brengen en zou misschien verder kunnen onderzocht worden of aan de gedetineerden geen modelcontract ter ondertekening kan voorgelegd worden.

Het einddoel van het Bestuur der Gevangenen was het verkrijgen van: stortingen voor ouderdomspensioen, verzekering tegen arbeidsongevallen, gezinsvergoedingen en werklozensteun.

Van werklozensteun aan vrijkomende gedetineerden kan geen sprake zijn, zodat ze wanneer ze niet direct werk vinden, ten laste vallen van de Openbare Onderstand. De gevangenen kunnen de nodige stortingen niet voortzetten en zelfs al konden ze het doen, dan kan elk Bureau voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid hen uitsluiten op grond van artikel 102 van de wet van 26 Mei 1945.

Ondertussen is overigens het praktisch resultaat van al de gedane moeite tot nul herleid, daar de arbeid extra-muros verdwenen is en alleen voor die groep, in verband met de sociale zekerheid, iets was bereikt.

Met dit mager bilan moeten wij afsluiten wat wij wensten te zeggen over de ontwikkeling in België.

## VI.

In Frankrijk is de toestand ongeveer zoals hier. Vertrekkende van hetzelfde Strafwetboek (1810) ging de ontwikkeling er parallel met de onze. De Franse wet van 17 December 1843 voorzag reeds, zoals later onze wetgeving van 1867, dat een deel van de opbrengst van de arbeid der gedetineerden, variërend van 3 tot 6 tienden, aan de gevangenen zou toekomen. Dit deel wordt dan, weer zoals bij ons, verdeeld over het «pécule disponible» en het «pécule réservé» (11).

Na de laatste wereldoorlog werd in Frankrijk een hervormingscommissie opgericht, die 14 principes vooropstelde (12). Punt 4 bepaalt: «Tout condamné de droit commun est astreint au travail et bénéficie d'une protection légale pour les accidents survenus pendant son travail. Aucun ne peut être astreint à rester inoccupé.»

Dit werd verwezenlijkt door de wet van 30 October 1946 op de maatschappelijke zekerheid voor arbeidsongevallen en beroepsziekten, die uitdrukkelijk toepasselijk wordt verklaard op de arbeidende gevangenen (13).

Verder noteren wij dat in Frankrijk een algemene tendenz bestaat om de gevangenen van wie de vrijlating nadert, binnen de gevangenis te werk te stellen. Hiervoor werden besprekingen gehouden tussen de Ministeries van Justitie en van Arbeid, o.m. om een ruimer gebruik te maken van gevangenen in openbare werken en in fabrieken. Het merkwaardigste is, dat bij deze besprekingen vertegenwoordigers der syndi-

caten aanwezig waren en dat deze principieel accoord gingen (14).

Wat Groot-Brittannië betreft, vermelden wij terloops het artikel van Lionel Fox, voorzitter van de Commissie der Gevangenen, in het reeds genoemde « Les grands systèmes pénitentiaires actuels ». Fox wijst op het « principe de l'inclusion », d.w.z. het principe volgens hetwelke de gevangenen moeten beschouwd worden als nog steeds deel uitmakend van de gemeenschap (15).

Een directe toepassing hiervan is het probation-systeem. Probation wordt reeds sedert jaren in Engeland toegepast. De rechter, die acht dat de delinquent van wie hij de schuld vaststelt, nuttig aan een regime van vrijheid onder toezicht (probation) kan onderworpen worden, schorst de uitspraak van het vonnis op. Hij bepaalt de termijn van dit toezicht en draagt er de uitoefening van op aan een officier van probation. Bij het einde van dit regime kan de rechter de delinquent vrijspreken, indien hij de voorwaarden, die hem werden opgelegd, volledig is nagekomen. Bij ons werd op 18 Mei 1948 een ontwerp bij de Kamers neergelegd dat een toezicht zou instellen over de voorwaardelijke veroordeelden en in afwachting van een wettelijke regeling zijn de Parketten te Gent en te Brussel overgegaan tot een soort praktische toepassing van het probation-systeem, door in sommige gevallen het ontslag van vervolging afhankelijk te maken van de vrijwillige volbrenging door de verdachte van zekere voorwaarden (16) (17).

Krachtens hetzelfde « principe de l'inclusion » werd in Engeland niet alleen probation toegepast, maar werd ook in steeds ruimere mate de tewerkstelling der gevangenen buiten de muren ingevoerd.

In Zweden is de praktische toepassing van de nieuwe penitentiaire inzichten zeer ver gevorderd (18).

Waar in België een gemilderd celregime nog de algemene regel is, wordt dit regime in Zweden nog slechts toegepast op de veroordeelden tot dwangarbeid en tot vervangende gevangenisstraf, d.i. de gevangenisstraf wegens niet betalen van een boete. De dwangarbeid en de vervangende gevangenisstraf worden inderdaad uitgeboet in wat men noemt *gesloten* inrichtingen, d.w.z. gevangenen met een omheining en met afzonderlijke cellen. Het werk, de godsdienstoefeningen, de wandelingen en turnoefeningen en de ontspanningen grijpen echter ook in deze gesloten inrichtingen in gemeenschap plaats.

De dwangarbeid is in Zweden niet noodzakelijk een langdurige gevangenisstraf en de dwangarbeider kan na drie maanden naar een open inrichting worden overgebracht. Ook de gevangene die tot een boete veroordeeld werd, kan, indien er bijzondere redenen voorhanden zijn, naar een open inrichting verwezen worden. Hun aantal is nochtans zeer gering sedert de nieuwe wetgeving op de vervangende gevangenisstraf van 1931 en het latere in werking stellen van een speciale rechtspleging, die de omzetting van de boete in gevangenisstraf beperkte tot de gevallen van kwaadwilligheid (19).

De gewone gevangenisstraf daarentegen wordt in principe in open inrichtingen uitgeboet. Dit zijn gewone huizen of houten huizenblokken, ingericht in de nabijheid van een of andere landbouw- of industriële onderneming (vliegveld, fabriek, aanleg van wegen, bosontginning, enz.). Die gebouwen zijn niet omheind en de gevangenen leven er volledig in gemeenschap; ze werken ook gewoonlijk samen met vrije arbeiders.

Alle gevangenen die een vrijheidstraf van minstens zes maand opliepen, worden tijdens de eerste maand afzonderlijk in de cel tewerkgesteld. Gedurende deze periode geschiedt het onderzoek naar de gezondheids-

toestand, het karakter en de persoonlijke neigingen van de gedetineerde. Pas daarna wordt hij naar de bepaalde inrichting gezonden, waar hij het overige van zijn straf uitboet en een verslag van bovengemeld onderzoek wordt aan deze inrichting overgemaakt.

De veroordeelde die bij het begin van zijn straf nog geen 25 jaar oud is, dient naar een open inrichting overgebracht, voor zover zijn beroepsopleiding of andere speciale redenen, geen andere maatregel vergen.

Men richt zo veel het kan open gevangenen op om de bevolking per inrichting zo weinig talrijk mogelijk te kunnen houden en dus meer individueel te kunnen observeren. De bevolking der gevangenen is er overigens veel geringer dan in België.

Een belangrijke hervorming werd in Zweden doorgevoerd door de wet van 21 December 1945 (20). Zie hier de voornaamste principes dezer wetgeving:

1° Het algemeen doel: « De gevangene zal met vastberadenheid, met rechtvaardigheid en met eerbied voor de menselijke waardigheid behandeld worden. Hij zal voor een nuttige arbeid gebruikt worden en de algemene behandeling waaraan hij wordt onderworpen zal zijn aanpassing aan de gemeenschap bevorderen. De schadelijke invloed van de vrijheidsberoving dient zoveel mogelijk voorkomen (artikel 23).

2° Hij wordt aangezet zoveel mogelijk de leden van zijn familie, jegens dewelke hij verplichtingen heeft, behulpzaam te zijn (artikel 33).

3° De bestuurder der inrichting wordt met de voorbereiding van zijn invrijheidsstelling belast (werk-bemiddeling, voorgedij, enz.) en kan gelijk welke gedetineerde in de laatste periode van zijn gevangenschap toelaten bij een werkgever buiten de inrichting te arbeiden (artikelen 40 en 43).

4° De algemene toepassing van het open systeem op de veroordeelden tot gevangenisstraf (artikel 45).

Wat de arbeidspremies betreft, deze worden uitbetaald op basis van het stukloon en van de werkdag en bij de vaststelling er van wordt rekening gehouden met vlijt en arbeidswaarde. Zo vonden wij premies vermeld, gaande van 1/2 kroon tot 1 kr. 50 en in speciale gevallen tot 3 à 4 kronen per dag, d.i. ongeveer 6 fr. 18 fr. en tot 36 à 48 fr. per dag. Dit is zeker meer dan bij ons en bovendien is het systeem veel soepelder, vermits men niet aan vaste tienden gebonden is. Daarbij dient opgemerkt dat de gevangenen die niet het door het bestuur opgelegde werk verrichten, maar zichzelf werk hadden verschaft, vrij over de opbrengst ervan beschikken.

De arbeidspremie aan de andere gevangenen uitgekeerd wordt, zoals bij ons, verdeeld in een voorbehouden en een beschikbaar gedeelte. Het eerste wordt gebruikt voor de familie, om schadevergoedingen af te betalen, of voor de cantine-aankopen. Het tweede is in principe voorbehouden voor het ogenblik van de vrijlating, maar kan ook weer gebruikt worden voor onderhoud van de familie of voor aankoop van boeken en voorwerpen dienstig voor het nuttig gebruik van de vrije tijd van de gevangene. De richtlijnen voor de verdelingen worden verstrekt door het hoofdbestuur der gevangenen. Uitgaande van het principe dat de gevangene zoveel mogelijk voor de nadelige gevolgen van de vrijheidsberoving moet gevrijwaard worden, werd, zoals wij reeds vermeldde, in de hervormingscommissie voorgesteld, de gevangenen te laten werken voor hun eigen onderhoud. Dit werd nochtans niet ingevoerd en stelde trouwens een hele reeks problemen. Toch heeft men besloten een proefneming in die zin te wagen.

Samenvattend kunnen wij zeggen dat in Zweden de lonen hoger liggen dan bij ons, de verdeling der

premiën soepeler is en de arbeid buiten de gevangenis zeer ruim toegepast wordt, dank zij het open systeem en ook de veralgemening van de toelatingen om bij privaat ondernemers een werkcontract aan te gaan. Bovendien neemt de hulp aan de families er een belangrijke plaats in, en de Staat komt financieel tussenbeide.

#### Besluit.

Het is een algemeen verschijnsel dat de inrichting van het gevangeniswezen, het comfort der gevangenen, de behandeling der gevangenen, enz., in ieder land de sociale en economische evolutie van de vrije maatschappij volgt. Het is daarom niet aan te raden zonder meer een buitenlands systeem na te bootsen. Hiermee rekening houdend, meen ik toch voor ons land de volgende conclusies te kunnen trekken:

1° Er dient een nieuwe wetgeving in zake de arbeidsvoorwaarden der gevangenen ingevoerd te worden die het Bestuur van het Gevangeniswezen meer initiatief laat bij het verdelen van de opbrengst van deze arbeid.

2° De lonen dienen zoveel mogelijk de normale lonen van vrije arbeiders te benaderen, zowel voor werk extra- als intra-muros.

3° De arbeid extra-muros moet opnieuw ingevoerd worden en kan van betekenis zijn voor de voorbereiding van de in vrijheidsstelling.

4° De tewerkstelling van gevangenen binnen of buiten de gevangenis levert geen ernstig bezwaar op voor de vrije arbeidsmarkt en voor de vrije economie, indien ze oordeelkundig wordt ingericht.

5° De families der gedetineerden, die in financiële moeilijkheden verkeren ten gevolge van de gevangenzetting van de broodwinner, moeten zoveel mogelijk door hemzelf en door de Staat gesteund worden.

6° Er kan, ons inziens, een oplossing gevonden worden die toelaat aan de werkende gedetineerden zekere sociale voordelen te laten genieten, die in de eerste plaats voor doel hebben zijn wederaanpassing na de strafuitboeting te vergemakkelijken.

Wij hopen aldus een van de aspecten van de uitvoering der straffen die dagelijks door onze recht-

banken worden uitgesproken, te hebben toegelicht en in verband hiermee enkele positieve suggesties te hebben naar voren gebracht.

J. R. BLANQUAERT,  
Advocaat te Brussel.

September 1952.

P.S. — Na de opstelling van dit artikel nam ik met genoeg kennis van een kort overzicht van het probleem der tewerkstelling van de gevangenen van de hand van de heer M. Van Helmont, inspecteur-generaal van het Gevangeniswezen, verschenen in het Juni-nummer van het Bulletin der Gevangenen 1952. Het verheugt ons vast te stellen dat de administratie ook ten eerste om deze vraagstukken bekommerd is.

(1) P. Cornil: «Le système pénitentiaire belge» in «Les grands systèmes pénitentiaires actuels». Paris — Sirey 1950. p. 68 e.v.

(2) H. Göransson: «Suède» in bovenvermelde bundel, p. 298 e.v.

(3) Nypels en Servais: Code pénal Belge, 1, art. 15, p. 47. Bruxelles 1896.

(4) M. Van Helmont: «Bedrijvigheid van het Bestuur der Gevangenen 1945-1950». Brussel 1951, p. 75.

(5) M. Van Helmont: loc. cit. — en «Bull. der Gevangenen», Min. v. Justitie, p. 21, n° 1 — 1952.

(6) «Bulletin der Gevangenen», Min. v. Justitie — jaargang 1947 tot 1951.

(7) «Bulletin der Gevangenen», jaargang 1949, p. 105.

(8) Garraud: «Droit pénal français», 2, Paris 1914, p. 286.

(9) Vidal en Magnol: «Droit Criminel», 1, Paris 1947, p. 704.

(10) Van Helmont, loc. cit., p. 36.

(11) Vidal en Magnol, loc. cit., p. 701.

(12) P. Amor: «FFrance» in «Les grands systèmes pénitentiaires actuels». Paris — Sirey 1950, p. 161.

(13) Vidal en Magnol, loc. cit., p. 708, n° 519.

(14) P. Amor, loc. cit., p. 177.

(15) Lionel Fox: «Grande-Bretagne» in «Les grands systèmes pénitentiaires actuels». Paris — Sirey 1950, p. 197.

(16) «Probation» en «Dossier der Persoonlijkheid». — Een belangrijk initiatief van de Heer Procureur des Konings te Brussel. Rechtskundig Weekblad, 15e jg. n° 21, p. 912 en 918.

(17) Une expérience de «Probation» J. d. Tr. 23 janvier 1949, p. 51. Traduction de la mercuriale prononcée par M. H. Bekaert, procureur général à l'audience solennelle de rentrée de la Cour d'Appel de Gand le 15 Sept. 1948.

(18) H. Göransson: loc. cit., p. 218 en «De Zweedse Methodes bij de Strafbehandeling der veroordeelden». M. Van Helmont, Brussel 1948.

(19) Thorsten Sellin: «Recent Penal Legislation in Sweden» Stockholm 1947. — Bespreking door J. Dupréel in het Bulletin der Gevangenen 1949, p. 12.

(20) Zie tekst «Bulletin der Gevangenen» 1948, p. 290 e.v.

## DE WIJZIGING AAN ARTIKEL 49 VAN DE PROVINCIEWET

Door de wet van 24 Juli 1952 (1) werd een wijziging gebracht aan artikel 49 der Provinciewet.

Het is nochtans eerder een aanvulling dan een wijziging, ingegeven door het feit dat de omstandigheden vroeger bij het opstellen van artikel 49 en op dit huidig ogenblik helemaal veranderd zijn.

Het oud artikel 49 van de provinciale wet dd. 30 April 1836 was als volgt opgesteld: «Bij de opening van elke gewone zitting benoemt de Raad een voorzitter en een ondervoorzitter en stelt hij zijn bureel samen voor al de zittingen van het jaar» (2).

De nieuwe redactie van artikel 49 luidt als volgt: «Bij de opening van elke gewone zitting benoemt de Raad een of meer ondervoorzitters en stelt hij zijn bureau voor al de zittingen van het jaar samen.»

De wijziging bestaat er dus hier in dat de mogelijkheid wordt gelaten aan de Provinciale Raad meer ondervoorzitters aan te stellen, daar waar voorheen slechts één ondervoorzitter kon aangeduid worden.

Waarom deze wijziging?

De uitleg vinden we bij het lezen van de toelichting van het wetsvoorstel tot wijziging van artikel 49 (3).

Vroeger bij de opstelling van het oud artikel 49 telde België slechts twee politieke partijen; thans evenwel zijn de vier partijen vertegenwoordigd in sommige provincieraden en drie van hen tellen verkozenen in de negen provincies. Doordat er slechts één ondervoorzitter mocht benoemd worden, belette dit sommige provincieraden hun bureau samen te stellen volgens de wens van de onderscheidene groepen waaruit zij gevormd zijn. Het nieuwe artikel 49 laat toe meer ondervoorzitters te benoemen en alzo is deze moeilijkheid van de baan. De provincieraden krijgen ook een grotere vrijheid bij de samenstelling van hun bureel. Voortaan zal het mogelijk zijn in een provincieraad, waar er afgevaardigden zetelen van de drie traditionele partijen, namelijk de katholieke, de liberale en de socialistische, als voorzitter een katholiek te benoemen, als eerste ondervoorzitter een socialist en als tweede ondervoorzitter een liberaal.

Tijdens de vergadering van 28 Februari 1952 van de Commissie van Binnenlandse Zaken, belast met het onderzoek van het wetsvoorstel tot wijziging van artikel 49 der Provinciewet, stelde een lid de vraag of het de provinciale raden vrij stond een onbeperkt aantal ondervoorzitters te benoemen; bedoeld lid diende evenwel geen amendement in die zin in. De Commissie was van oordeel dat de provinciale raden zo verstandig zouden zijn, dat men het aantal ondervoorzitters binnen redelijke perken zou houden. Beter had men het aantal ondervoorzitters beperkt tot hoogstens vier, naar de vier partijen, die we in België kennen.

Algemeen wordt aangenomen, dat bij afwezigheid van de voorzitter en de ondervoorzitter, het de ouderdomsdeken van de Provinciale Raad is, die optreedt als voorzitter (4).

In sommige Provinciale Raden, waar men thans zal overgaan tot de benoeming van drie of vier ondervoorzitters, zal het niet meer zou gauw gebeuren dat

de ouderdomsdeken van de vergadering zal geroepen worden de plaats van de voorzitter in te nemen.

*Dr. Jur. Cyr. Vanstraelen,  
Bestuurssecretaris bij het Provinciaal  
Bestuur van Limburg.*

(1) Staatsblad van 14 Augustus 1952, bl. 5784. Zie ook verder — Gewone zitting 1951-1952 — Senaat, Parlementaire bescheiden — Verslagnummer 148 van 28 Februari 1952. Parlementaire Handelingen — Bespreking Vergadering van 11 Maart 1952. Aanneming — Vergadering 13 Maart 1952.

Kamer der Volksvertegenwoordigers, Parlementaire bescheiden — Wetsontwerp overgemaakt door de Senaat nr 285 van 18 Maart 1952 — Verslag nr 484 van 11 Juni 1952. Parlementaire Handelingen — Bespreking. Vergadering van 9 Juli 1952.

(2) Zie in verband met dit artikel 49 ons werk « De Provinciewet » op bladzijde 29.

(3) Buitengewone zitting: Senaat - Parlementaire bescheiden - Wetsontwerp nr 42 van 4 Juli 1952.

(4) Bivort. Commentaire de la loi provinciale. Bl. 36. - Bauwens. Commentaire de la loi provinciale. Bl. 21. - Cfr. Beslissing van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, zitting van 14 Januari 1834, Staatsblad nr 15 dd. 15 Januari 1834.

## RECHTSPRAAK

### HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 19 Juni 1952.

Voorzitter-Verslaggever: M. Bail.

Advocaat-generaal: M. Colard.

Advocaten: Mrs Simont en Van Leynseele.

**Erfrecht. — Verkoop aan erfgenaam in de rechte linie met voorbehoud van vruchtgebruik. — Art. 918 B.W.**  
— Een verkoop aan een erfgenaam in de rechte linie met voorbehoud van vruchtgebruik, is toegelaten, wanneer ze geschiedt met toestemming van de andere erfgenamen in de rechte linie, krachtens het laatste gedeelte van art. 918 B.W. en niet onderhevig aan inkorting of aan inbreng noch aan vernietiging wegens benadeling van meer dan een vierde bij verdeling.

*Uit de vaststellingen van het bestreden arrest blijkt, dat de in het geding bedoelde akte van vervreemding (verkoop aan een erfgenaam in de rechte linie met voorbehoud van vruchtgebruik) vermeldt dat de andere erfgenamen in de rechte linie hebben verklaard deze overeenkomst aan te nemen en goed te te keuren.*

*Uit deze feitelijke gegevens heeft het bestreden arrest wettelijk kunnen afleiden, dat de litigieuze verkoop niet viel onder de in het eerste gedeelte van art. 918 B.W. gestelde vermoedens van gift, maar dat bedoelde rechtshandeling wegens de door de andere erfgenamen in de rechte linie gegeven toestemming een vervreemding was onder bezwarende titel, welke door het laatste gedeelte van voornoemd artikel is toegelaten en niet onderworpen is aan inkorting of inbreng noch aan vernietiging wegens benadeling van meer dan een vierde bij de verdeling.*

*Het beding, dat de koopprijs niet aan de verkopster, doch aan de andere erfgenamen in de rechte linie betaalbaar was binnen de drie maanden na het overlijden van eerstgenoemde, verhindert niet, dat de vervreemding een rechtshandeling onder bezwarende titel was.*

Haeken en Geelen t/ Gutschoven-Driessen e.a.

Gelet op het bestreden arrest, d.d. 5 Mei 1950 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

*Over het middel:* schending van de artikelen 6, 843, 887, 918, 920, 922, 1079 en 1130 van het Burgerlijk Wetboek, 97 der Grondwet,

doordat, na vastgesteld te hebben, dat krachtens de op 30 September 1921 tussen de weduwe Haeken-Segers en haar twee dochters gesloten overeenkomst het litigieuze onroerend goed verkocht werd onder voorbehoud van vruchtgebruik door de moeder aan haar dochter Maria met last voor deze te betalen aan haar zuster Elise de som van 25.000 frank binnen de drie maand na het overlijden van de verkopster; dat deze som in 1921 de totale waarde vertegenwoordigde van de blote eigendom van het onroerend goed; dat in werkelijkheid de moeder en haar twee dochters akkoord waren, dat het goed zou toegewezen worden aan Maria, die met de moeder zou inwonen, terwijl aan Elise een vergoeding in baar geld zou uitgekeerd worden; dat de verrichting door de toestemming van de aanleggers het voordeel had in de vervreemding, het verkochte goed onherroepelijk buiten de erfenis te stellen, het bestreden arrest beslist dat de litigieuze overeenkomst geldig werd aangegaan overeenkomstig artikel 918 van het Burgerlijk Wetboek;

zulks terwijl de verrichting een successiebeding uitmaakt, hetwelk niet valt binnen de bepaling van artikel 918 van het Burgerlijk Wetboek (schending van deze bepaling en van de artikelen 6 en 1130 van het Burgerlijk Wetboek) en, mocht men deze aanzien als een boedelverdeling door een bloedverwant in de opgaande linie of een andere gift, dat ze toch zou onderworpen zijn aan de organieke regelen van de inbreng of van de inkorting wegens aantasting van het wettelijk voorbehouden gedeelte of van de vernietiging wegens benadeling (schending van de artikelen 843, 887, 920, 922 en 1079 van het Burgerlijk Wetboek en 97 der Grondwet);

Overwegende dat uit de vaststellingen van het bestreden arrest blijkt, dat bedoelde akte van vervreemding (verkoop aan een erfgenaam in de rechte linie met voorbehoud van vruchtgebruik) van 30 September 1921 vermeldt, dat de echtelieden Geelen-Haeken eveneens erfgenamen in de rechte linie (hier

aanleggers), verklaarden deze overeenkomst aan te nemen en goed te keuren;

Overwegende dat het arrest uit deze feitelijke gegevens wettelijk heeft kunnen afleiden, dat de litigieuze verkoop niet viel onder de in het eerste gedeelte van artikel 918 van het Burgerlijk Wetboek omschreven vermoedens van gift, maar dat bewuste gift om reden van de door aanleggers gegeven toestemming een vervreemding onder bezwarende titel uitmaakte, welke door het laatste gedeelte van voornoemd artikel is toegelaten en niet onderworpen is aan korting of inbreng, noch aan vernietiging wegens benadeling voor meer dan een vierde bij de verdeling;

Overwegende dat de omstandigheid dat de verkoopsprijs betaalbaar was, niet aan de verkoopster, maar aan aanleggers binnen de drie maanden vanaf het overlijden van eerstgenoemde, het karakter van vervreemding onder bezwarende titel niet wijzigt;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

*Om deze redenen,*

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanleggers tot de kosten en tot een vergoeding van 150 frank jegens verweerders.

## RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 13 October 1952.

Voorzitter : M. Vranckx (verslaggever).

Raadsheren : MM. Mast en Buch.

Advocaat : Mr. De Bruyn Henri.

1. Gewapende weerstanders. — Controlecommissie. — Bevoegdheid.
2. Gewapende weerstanders. — Herzieningscommissie. Bevoegdheid.
3. Administratieve akten. — Geldigheid. — Bevoegdheid.
4. Administratieve akten. — Geldigheid. — Schending van de wet. — Verkregen rechten.

*Door te beslissen dat de (contrôle)commissies souverain uitspraak doen, bedoelt artikel 1 der besluitwet van 19 September 1945 dat die commissies in volle zelfstandigheid bindende beslissingen nemen. Echter houdt het niet in dat de Ministers, die met de uitvoering van deze besluitwet belast zijn, buiten de perken van hun bevoegdheid zouden treden wanneer zij bijzondere commissies instellen, die het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 herzieningscommissies noemt en die als bijzondere taak hebben de beslissingen van de contrôlecommissies te herzien wanneer nieuwe feiten zich voordoen.*

*Hoewel de uitvoerende macht bevoegd is om een door haar ingestelde reglementering te wijzigen, treedt zij evenwel haar machten te buiten waar zij door een nieuwe reglementering inbreuk pleegt op de rechten, welke regelmatig en definitief verkregen zijn op grond van de besluitwet van 19 September 1945 en van de reglementering die van kracht was voordat het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 is genomen.*

*De herzieningscommissies zijn derhalve niet bevoegd tot herziening van de beslissingen der contrôlecommissies, die vóór de inwerkingtreding van het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 definitief zijn geworden door het verstrijken van de termijn van veertig dagen gedurende welke er verzet kon tegen aangetekend worden.*

*De Raad van State vernietigt zonder verwijzing de*

*beslissingen der herzieningscommissies die de aldus definitief geworden beslissingen opnieuw ter sprake brengen.*

De Moor t/ Belgische Staat (Minister van Landsverdediging).

Gezien het verzoekschrift d.d. 23 Maart 1951;

.....

Overwegende dat het beroep strekt tot de vernietiging van de beslissing d.d. 29 Januari 1951 van de 11<sup>de</sup> Herzieningscommissie van de gewapende weerstand te Antwerpen waarbij de aansluiting van verzoeker bij de gewapende weerstand slechts aanvaard wordt van af Juli 1944;

Overwegende dat verzoeker, in April 1947, een aanvraag indiende om erkend te worden als gewapend weerstander; dat op 29 Juli 1947 de contrôlecommissie te Antwerpen besliste aan verzoeker de hoedanigheid van gewapend weerstander toe te kennen en de in de gewapende weerstand doorgebrachte dienst bepaalde op twee jaar en negen maanden, hetzij van 1 Februari 1942 tot 14 October 1944;

Overwegende dat, bij schrijven d.d. 9 Juni 1950, een derde persoon de herziening van deze beslissing vroeg; dat deze aanvraag steunde op de bewering dat de verzoeker slechts op 22 Juli 1944 in de gewapende weerstand werd opgenomen; dat op 29 Januari 1951 de 11<sup>de</sup> Herzieningscommissie van de gewapende weerstand te Antwerpen de beslissing, genomen op 29 Juli 1947 door de contrôlecommissie, bevestigde, doch besliste dat de aansluiting van de verzoeker bij de gewapende weerstand slechts van af 22 Juli 1944 kon worden aanvaard;

Overwegende dat verzoeker inroept dat de herzieningscommissie, die de bestreden beslissing nam en werd opgericht bij toepassing van het ministerieel besluit van 19 Juni 1948, geen wettelijke basis heeft; dat, volgens hem, de besluitwet van 19 September 1945 enkel de oprichting bedoelt van contrôlecommissies die souverain beslissen, en het boven vermeld ministerieel besluit geen wettelijke basis heeft in de besluitwet van 19 September 1945 wanneer het, naast of boven de contrôlecommissies, andere commissies opricht die bevoegd zouden zijn beslissingen van de contrôlecommissies te herzien;

Overwegende dat de besluitwet van 19 September 1945 de voorwaarden bepaalt voor de erkenning van de hoedanigheid van gewapend weerstander en te dien einde de inrichting heeft voorgeschreven van contrôlecommissies voor dewelke door de belanghebbende het bewijs dient geleverd van de aansluiting bij erkenning van de weerstandsgroeperingen of van werkelijke deelneming, hetzij aan de gewapende weerstand gedurende de bezetting, hetzij aan de acte der bevrijding van het nationaal grondgebied; dat, luidens artikel 1 dezer besluitwet, deze commissies souverain beslissen; dat dit betekent dat deze commissies in volledige zelfstandigheid bindende beslissingen nemen; dat deze bepaling echter niet inhoudt dat de ministers, die met de uitvoering dezer besluitwet zijn belast, buiten de perken van de hun verleende bevoegdheid zouden treden, wanneer zij bijzondere contrôlecommissies inrichten die in het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 herzieningscommissies worden genoemd, en die als bijzondere taak hebben de beslissingen der eerste contrôlecommissies te herzien, wanneer nieuwe feiten worden aangebracht;

Overwegende nochtans dat de ministeriële besluiten van 5 Juli 1946 en 28 Mei 1947 de werking hebben georganiseerd van contrôlecommissies zonder de tus-

senkomst te bepalen van herzieningscommissies waarvan de beslissingen van deze contrôlecommissies zouden kunnen onderworpen worden; dat de uitvoerende macht de bevoegdheid heeft haar reglementering te wijzigen, maar dat zij haar macht overschrijdt wanneer zij door een nieuwe reglementering de rechten niet eerbiedigt welke regelmatig en definitief werden verworven op grond van de besluitwet en de reglementering die van kracht was voordat het ministerieel besluit van 19 Juli 1948 tussenkam; dat deze beperking noodzakelijk geldt voor de bevoegdheid van de herzieningscommissies op grond van dit laatste besluit opgericht;

Overwegende dat ter zake de contrôlecommissie op 29 Juli 1947 regelmatig besliste overeenkomstig artikel 6 van het ministerieel besluit van 28 Mei 1947; dat op grond van artikel 11 van dit besluit een verzet tegen deze beslissing open stond gedurende veertig dagen; dat geen verzet werd ingesteld, zodat de beslissing, na het verstrijken van de termijnen bij de van kracht zijnde wettelijke bepalingen vastgesteld voor een mogelijk verhaal, definitief werd;

Overwegende dat, nadat het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 de nieuwe reglementering invoerde de beslissingen der contrôlecommissies te wijzigen die definitief zijn geworden voordat de nieuwe reglementering werd ingevoerd; dat, door de bestreden beslissing te nemen, de herzieningscommissie zich een bevoegdheid heeft toegeëigend die het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 haar niet toekent;

*Wat de verwijzing betreft :*

Overwegende dat de betwisting definitief beslecht blijft en dat er geen grond is tot verwijzing naar de herzieningscommissie;

#### *Besluit :*

Artikel 1. — De beslissing d.d. 29 Januari 1951 van de 11<sup>de</sup> Herzieningscommissie van de gewapende weerstand te Antwerpen is vernietigd.

Artikel 2. — Dit arrest zal overgeschreven worden op de registers van boven vermelde herzieningscommissie van de gewapende weerstand en melding van dit arrest zal worden gemaakt op de rand van de vernietigde beslissing.

Artikel 3. — De betaling van het recht van 300 fr., wegens kosten, valt ten laste van de Staat.

#### **RAAD VAN STATE**

3e Kamer. — 17 October 1952.

Voorzitter : M. Devaux.

Raadsheren : MM. Moureau (verslaggever) en Holoye.

1. Gewapende weerstanders. — Controlemcommissie. — Bevoegdheid.
2. Gewapende weerstanders. — Herzieningscommissie. — Bevoegdheid.
3. Administratieve akten. — Geldigheid. — Bevoegdheid.
4. Administratieve akten. — Geldigheid. — Schending van de wet. — Verkregen rechten.
6. Gewapende weerstanders. — Contrôlecommissie. — Rechtspleging.
6. Gewapende weerstanders. — Controlemcommissie. — Rechtspleging.
7. Administratieve akten. — Geldigheid. — Vormen.

*Door te beslissen dat de (contrôle)commissies souverein uitspraak doen, heeft artikel I van de besluit-*

*wet van 19 September 1945 niet op het oog gehad de mogelijkheid van de instelling, door de met de uitvoering van de besluitwet belaste overheden, van een instantie voor herziening uit te sluiten, doch heeft het willen beletten dat de ministeriële overheden zelf en alleen uit eigen wil de ter zake genomen individuele beslissingen zouden kunnen vernietigen en hervormen.*

*De instelling van de zogenaamde herzieningscommissies, waarvan het doel is een juiste toepassing van het statuut van de gewapende weerstand te verzekeren door mogelijk te maken dat opnieuw zouden worden onderzocht de beslissingen door de krachtens de ministeriële besluiten van 5 Juli 1946 en 28 Mei 1947 ingestelde contrôlecommissies genomen, stemt overeen met de geest van de besluitwet van 19 September 1945, volgens welke de hoedanigheid van gewapend weerstander dient erkend te worden met volle zekerheid en mits aan de gestelde vereisten is voldaan.*

*Het verstrijken van de termijn van veertig dagen te rekenen van de uitspraak der beslissing van de contrôlecommissie, vóór de inwerkingtreding van het ministerieel besluit van 19 Juni 1948, heeft niet tot gevolg de herziening van die beslissing te beletten wanneer een door de contrôlecommissie niet gekend feit wordt ontdekt dat een verschillende toepassing van die besluitwet zou meebrengen, namelijk de ontdekking van veroordelingen tot een correctionele straf wegens een misdrijf bij artikel 3, A, 3°, van de besluitwet bepaald, welke veroordelingen de uitsluiting van de betrokkene zouden kunnen meebrengen.*

*Zowel de herzieningscommissies als de contrôlecommissies zijn gehouden twee, minstens provinciale, leiders van de groepering, met betrekking tot welke de aansluiting dient vastgesteld, te omvatten (ministeriële besluiten van 28 Mei 1947, artikel 2, en van 19 Juni 1948).*

Pinchart t/ Belgische Staat (Minister van Landsverdediging).

Gezien het 8 Maart 1950 ingediende verzoekschrift, waarbij Jean-Baptist Pinchart de vernietiging vraagt van de 6 Januari 1950 door de tweede herzieningscommissie van Brussel genomen beslissing, die aan de verzoeker de titel van gewapend weerstander weigert;

Overwegende dat niet bewezen is dat aan de verzoeker van de aangevallen beslissing meer dan zestig dagen vóór de indiening van het verzoekschrift schriftelijk kennis is gegeven; dat het beroep binnen de wettelijke termijnen is ingediend;

Overwegende dat de verzoeker aanvoert dat het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 tot instelling van herzieningscommissies voor de erkenning der hoedanigheid van gewapend weerstander geen wettelijke basis heeft, omdat de besluitwet van 19 September 1945 tot vaststelling van het statuut van de gewapende weerstand in het beslaan van die herzieningscommissies niet voorziet en er de bevoegdheid niet van bepaalt;

Overwegende dat de besluitwet van 19 September 1945 bepaalt dat het bewijs van de aansluiting bij de organisaties van gewapende weerstand of van de effectieve deelneming aan de gewapende weerstand of aan de actie ter bevrijding van het nationaal grondgebied voor contrôlecommissies dient geleverd te worden; dat die besluitwet weliswaar de samenstelling van die commissies bepaalt, maar hun inrichting niet regelt; dat zij de Eerste Minister en de Minister van

Landsverdediging met de uitvoering van de besluitwet belast en die overheden bijgevolg wettigt tot het nemen van maatregelen die nodig zijn voor de goede inrichting der controlecommissies met het doel en binnen de perken welke die besluitwet vaststelt;

Overwegende dat het enig artikel van het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 in de meest algemene bewoordingen gesteld is; dat het tot doel heeft een juiste toepassing van het statuut van de gewapende weerstand te verzekeren door mogelijk te maken dat opnieuw onderzocht worden de beslissingen door de krachtens de ministeriële besluiten van 5 Juli 1946 en 28 Mei 1947 ingestelde controlecommissies genomen;

Overwegende dat de instelling van de zogenaamde herzieningscommissies overeenstemt met de geest van voornoemde besluitwet volgens welke de hoedanigheid van gewapend weerstander dient erkend te worden «met volle zekerheid» en mits voldaan is aan de bij de besluitwet bepaalde vereisten;

Overwegende dat voornoemde besluitwet, door te bepalen dat «de commissies souverein beslissen...», de mogelijkheid niet heeft willen uitsluiten van de instelling, door de overheden die met de uitvoering van die besluitwet belast zijn, van een instantie voor herziening, doch heeft willen beletten dat de ministeriële overheden zelf en alleen uit eigen wil de terzake genomen individuele beslissingen zouden kunnen vernietigen of wijzigen; dat hieruit volgt dat de instelling van die zogenaamde herzieningscommissies niet strijdig is met de besluitwet van 19 September 1945;

Overwegende dat de verzoeker doet gelden dat het verzet tegen een beslissing van een controlecommissie volgens artikel II van het ministerieel besluit van 28 Mei 1947 binnen veertig dagen na de uitspraak dient aangetekend te worden; dat binnen die termijn geen verzet is aangetekend tegen de beslissing van de controlecommissie van 5 December 1947 waarbij de verzoeker als gewapend weerstander is erkend, dat die beslissing derhalve niet voor herziening vatbaar is;

Overwegende dat de zaak bij de herzieningscommissie aanhangig is gemaakt wegens de ontdekking van het feit dat de verzoeker in 1935 tweemaal tot een correctionele straf veroordeeld is wegens een bij artikel 3, A, 3°, van de besluitwet van 19 September 1945 bepaald misdrijf; dat uit het dossier blijkt dat dit feit niet ter kennis is gebracht van de controlecommissies die 5 December 1947 uitspraak heeft gedaan; dat dit feit het karakter had van een nieuw feit, dat een verschillende toepassing van de besluitwet van 19 September 1945 kon meebrengen; dat het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 tot doel heeft gehad een juiste toepassing van voornoemde besluitwet te verzekeren; dat hieruit volgt dat de herzieningscommissie bevoegd was om wegens het ingeroepen nieuw feit van de zaak kennis te nemen, alhoewel de beslissing van de controlecommissie van 5 December 1947 niet meer vatbaar was voor het bij artikel II van het ministerieel besluit van 28 Mei 1947 bepaalde beroep tot «verzet»;

Overwegende nochtans dat uit het dossier blijkt dat de bestreden beslissing is genomen door een herzieningscommissie die geen twee leden van het geheim leger, doch slechts één lid van die groepering omvatte, terwijl de verzoeker gevraagd had om als lid van de weerstand erkend te worden in de hoedanigheid van lid van het geheim leger;

Overwegende dat het enig artikel van het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 artikel 2 van het ministerieel besluit van 28 Mei 1947 op de herzieningscommissies toepasselijk maakt; dat de commissie, volgens dat artikel 2, dat naar artikel 1 van de besluit-

wet van 19 September 1945 verwijst, «twee, minstens provinciale, leiders van de groepering met betrekking tot welke de aansluiting dient vastgesteld» moet omvatten wanneer het een belanghebbende betreft die vraagt als lid van de weerstand erkend te worden in de hoedanigheid van aangeslotene bij een erkende groepering;

Overwegende dat voornoemde bepalingen werden miskend bij de samenstelling van de herzieningscommissie die de aangevallen beslissing heeft genomen,

#### Besluit :

Artikel 1. — De 6 Januari 1950 door de tweede herzieningscommissie van Brussel genomen beslissing wordt vernietigd.

Artikel 2. — Dit arrest zal worden overgeschreven in de registers van de tweede herzieningscommissie en er zal melding van gemaakt worden op de rand van de vernietigde beslissing.

Artikel 3. — De zaak wordt verwezen naar de eerste herzieningscommissie.

Artikel 4. — De kosten, bepaald op 30 frank, zijn ten laste van de tegenpartij.

NOOT. Kort na elkaar hebben de 3° en de 4° kamer afdeling administratie van de Raad van State, uitspraak gedaan over de wettelijkheid van het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 «tot vaststelling van de herzieningscommissies tot erkenning van de hoedanigheid van gewapende weerstander», alsmede over de omvang van de aan die commissies verleende bevoegdheid.

Het statuut van de gewapende weerstand wordt geregeld bij de besluitwet van 19 September 1945, genomen krachtens de wet van 20 Maart 1940. Het onderscheidt drie categorieën onder de gewapende weerstanders :

- zij die uiterlijk op 4 Juni 1944 aangesloten waren bij een erkende weerstandsorganisatie (artikel 1);
- zij die weliswaar niet vóór 4 Juni 1944 aangesloten waren bij zodanige organisatie, doch effectief deelgenomen hebben hetzij aan de gewapende weerstand gedurende de bezetting, hetzij aan de actie ter bevrijding van het nationaal grondgebied (artikel 2);
- zij die effectief tot de weerstand bijgedragen hebben door hun deelneming aan in vreemde landen gevormde anti-Duitse weerstandsgroeperingen (artikel 4).

Wat betreft de eerste categorie, waartoe de verzoekers *De Moor* en *Pinchart* behoren, is alleen de aansluiting, uiterlijk op 4 Juni 1944, vereist, afgezien van iedere activiteitsvoorwaarde.

Het bewijs van die aansluiting dient door alle rechtsmiddelen geleverd vóór controlecommissies die «souverein» beslissen (artikel 1, tweede lid, van de besluitwet). De Eerste Minister en de Minister van Landsverdediging zijn belast met de uitvoering van de besluitwet (artikel 15).

Het Ministerieel besluit van 5 Juli 1946, later vervangen door dat van 28 Mei 1947, stelt de controlecommissies in, bepaalt hun samenstelling en de vóór hen te volgen rechtspleging. Het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 vult dat van 28 Mei 1947 aan, zijn enig artikel bepaalt dat er een of meer herzieningscommissies zijn.

\* \* \*

De verzoekers *De Moor* en *Pinchart* voerden onder

meer aan dat het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 geen wettelijke grondslag heeft omdat in de instelling van herzieningscommissies niet voorzien werd door de besluitwet van 19 September 1945, en dat de auteurs van het bestreden besluit de hun verleende uitvoeringsmacht derhalve te buiten waren gegaan.

Het arrest *Pinchart* verwerpt die thesis en beroept zich daartoe op de «geest» en het «doel» van de besluitwet van 19 September 1945, namelijk een «juiste toepassing» van het statuut van de weerstand te verzekeren en slechts «met volle zekerheid» tot erkenning over te gaan.

Het arrest *De Moor* overweegt dat de zogenaamde herzieningscommissies «bijzondere controlecommissies» zijn «die als bijzondere taak hebben de beslissingen der eerste controlecommissies te herzien, wanneer nieuwe feiten worden aangebracht».

Naar onze mening is de motivering van het arrest *Pinchart* onvoldoende, daar zij het de uitvoerende macht mogelijk maakt een serie rechtsmiddelen in te voeren door de instelling van beroeps- en herzieningscommissies met het oog op de «juiste toepassing» van het statuut van de gewapende weerstand. Kan echter, gezien het stilzwijgen van de tekst, bij de wetgever de bedoeling verondersteld worden, tegen de beslissingen der controlecommissies een beroep in te richten?

Het feit dat het Verslag aan de Regent vermeldt dat de hoedanigheid van gewapend weerstander slechts «met volle zekerheid» mag erkend worden, kan ons inziens tot grondslag dienen van de door het arrest *Pinchart* bijgetreden stelling.

Deze passus heeft klaarblijkelijk enkel tot doel de inrichting te rechtvaardigen van «daartoe ingerichte bijzondere commissies» die gelast zijn zich uit te spreken over de vóór hen aangebrachte gegevens tot bewijs. Het Verslag aan de Regent houdt impliciet noch expliciet, de mogelijkheid in om beroep in te stellen tegen de beslissingen der controlecommissies en evenmin voorziet het in de instelling van een commissie van beroep of van herziening.

\* \* \*

Naar onze mening moet ook op de motivering van het arrest *De Moor* kritiek geoeffend worden.

Tot rechtvaardiging van de instelling, door de uitvoerende macht, van de herzieningscommissies, beperkt het arrest zich tot de verklaring dat die commissies «bijzondere controlecommissies» zouden zijn.

De benaming dezer commissies wijzigen ten einde hun instelling als wettelijk te doen voorkomen, kan niet volstaan. Daarenboven verklaart het arrest zelf dat het hier om «bijzondere controlecommissies» gaat die slechts kennis zullen nemen van de zaak «wanneer nieuwe feiten worden aangebracht». Zij hebben «als bijzondere taak... de beslissingen der eerste controlecommissies te herzien».

Het gaat dus wel degelijk om herzieningscommissies volgens de technische zin van het woord, waarvan het optreden afhankelijk is gesteld van het bestaan van een nieuw feit waaruit blijkt dat de erkenning ten onrechte verleend werd door de controlecommissie.

Eens te meer dient vastgesteld dat noch in de tekst van de besluitwet van 19 September 1945 noch in het verslag aan de Regent enige aanwijzing te vinden is omtrent de wil van de wetgever, het instellen van zulke commissies ter uitvoering van het statuut van de gewapende weerstand mogelijk te maken.

Een tekstargument bevestigt deze opinie. Artikel 1

van de besluitwet van 1 September 1945 bepaalt dat de controlecommissies «souverein» beslissen.

Ten onrechte heeft de Raad van State volgens ons in zijn arresten *De Moor* en *Pinchart* verklaard dat de besluitwet alleen tot doel had de «volledige zelfstandigheid» van de controlecommissies te waarborgen en «te beletten dat de ministeriële overheden zelf en uit eigen wil de individuele beslissingen zouden kunnen vernietigen of wijzigen». Niets laat veronderstellen dat de wetgever zulke slechte inzichten bij de ministeriële overheden heeft ondersteld en willen tegenwerken.

Bij gemis van enige strijdige aanwijzing in de besluitwet of in het verslag aan de Regent moet de term «souverein» in zijn gewone betekenis worden opgevat, d.i. op soevereine wijze, oppermachtig, zonder beroep of herziening.

Merken wij hier op dat de statuten der politieke gevangenen en der weerstanders door de sluikpers, respectievelijk geregeld bij de wetten van 26 Februari 1947 en 1 September 1948, uitdrukkelijk de mogelijkheid van beroep en herziening bepalen: artikel 16 der wet van 26 Februari 1947, de artikelen 18 en 19 der wet van 1 September 1948.

In de besluitwet van 19 September 1945 wordt niets gezegd over een beroeps- of herzieningsprocedure, daarenboven verklaart de wetgever in artikel 1 uitdrukkelijk dat de controlecommissies «souverein» uitspraak doen.

Het is ontgensprekelijk dat de instelling van beroeps- of herzieningscommissies wenselijk is. In vele gevallen immers hebben de controlecommissies uitspraak gedaan zonder te beschikken over alle gegevens die nodig waren om tot een juiste beoordeling der feiten te komen. In die leemte van het Statuut van de Gewapende weerstand dient te worden voorzien, doch dit behoort niet tot de bevoegdheid van het hoofd van de uitvoerende macht, de Koning (1), en, a fortiori, van zijn Ministers.

De motivering der arresten *De Moor* en *Pinchart* heeft ons dan ook niet overtuigd dat het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 tot vaststelling van de herzieningscommissies tot erkenning van de hoedanigheid van gewapend weerstander een voldoende wettelijke basis vindt in de besluitwet van 19 September 1945.

\* \* \*

Zo beide arresten tot de wettelijkheid van het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 besluiten, zijn ze strijdig wat betreft het toepassingsgebied van dit besluit.

Het arrest *De Moor* steunt op het feit dat tegen de beslissing (van 29 Juli 1947) van de controlecommissie geen verzet was ingesteld — de enige mogelijkheid van beroep die vóór de inrichting der herzieningsprocedure bestond — om te beslissen dat zij definitief geworden was en niet meer kan bestreden worden door een eis tot herziening. Deze eis zou immers geen afbreuk kunnen doen aan de vóór de inwerkingtreding van het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 verkregen rechten.

Het arrest *Pinchart* noteert uitdrukkelijk dat de beslissing van erkenning 5 December 1947 genomen werd en dat er geen verzet was tegen ingesteld als bedoeld in artikel 11 van het ministerieel besluit van 28 Mei 1947. Het arrest aanvaardt echter de mogelijkheid van een herziening, zonder te onderzoeken of deze geen afbreuk doet aan de rechten verkregen onder de reglementering die vóór de inwerkingtreding van het ministerieel besluit van 19 Juni 1948 gelding had.

Dergelijke tegenstrijdigheid in de rechtspraak van de Raad van State is te betreuren en zal er zeker niet toe bijdragen de « juiste toepassing » van het statuut van de gewapende weerstand te verzekeren. En spoedig optreden van de wetgever is blijkbaar gewenst.

Roger NIJS,  
Advocaat bij het Hof van Beroep  
te Brussel.

(1) « Aucun acte du pouvoir exécutif n'est valable s'il ne s'appuie sur un texte de loi » (Errera, droit public, § 135). « Les arrêtés royaux ne peuvent être contraires aux lois, ni les outrepasser... Il n'est pas permis au Roi de dénaturer la portée d'une loi sous prétexte d'en combler les lacunes » (Giron, Droit administratif, deel I, nr 91). « Dans le cas où surgiraient des questions qui ont jusque là échappés aux prévisions de la loi, il n'appartiendrait pas au Roi de suppléer, même provisoirement à l'inaction du législateur ». (Vauthier, Droit administratif, 3e druk, nr 33.)

### HOF VAN BEROEP TE LUIK

5e Kamer — 6 Juni 1952.

Voorzitter : M. Claessens.

Rechters : M.M. Verreydt en Goffinet.

Openbaar Ministerie : M. Kellens.

Advocaten : Mrs Huybrechts, loco Van Dessel, en  
Ruiters.

**Arbeidsongevallen. — Verhaalsrecht van de in de plaats van de werkgever gestelde verzekeraar tegen de derde verantwoordelijke. — Vereisten voor het ontstaan van dat verhaalsrecht.**

*Gedeelde aansprakelijkheid van verdachte en slachtoffer.*

De verzekeraar tegen de gevolgen van arbeidsongevallen, die in de plaats van de werkgever is getreden, heeft slechts verhaal tegen de derde, die verantwoordelijk is gesteld voor het ongeval, in de mate, waarin hijzelf vergoedingen heeft uitbetaald.

Zolang de termijn van herziening binnen de drie jaar niet is vertreden, is het scheppen ener voorlopige wiskundige reserve noch betaling noch uitgave; ondanks de vastlegging van fondsen of waarden tot stelling der reserve blijven deze eigendom van de verzekeraar en lijdt hij dus geen nadeel noch verlies door aan deze gelden dergelijke bestemming te geven.

O.M. en N.V. Assurantie van de Belgische Boerenbond  
t/ Neesen.

Overwegende dat de hogere beroepen tegen het op 30 September 1950 door de Correctionele Rechtbank van Tongeren gewezen vonnis, regelmatig naar de vorm en binnen de door de wet bepaalde termijnen werden ingediend; dat zij aldus ontvankelijk zijn;

Overwegende dat ten gevolge van het voor het Hof gedane onderzoek het hoofdfeit van onvrijwillig lichaamsleed ten laste van verdachte bewezen is gebleven;

Overwegende dat de rechtsvorderingen wegens de bij samenhang voorziene overtredingen op de wet op het verkeer reeds verjaard waren op het ogenblik der behandeling der zaak voor de eerste rechter, meer dan een jaar verlopen zijnde tussen de laatste nuttige daad van stuiting der verjaring binnen het tijdperk van een jaar, te rekenen vanaf 10 Februari 1949, datum der feiten, en de rechtsinleidende dagvaarding van 21 April 1950, deze nuttige akte zijnde het proces-verbaal

n° 391 der rijkswachbrigade te Genk in dato 10 Febr. 1949;

Overwegende dat de door de eerste rechter uitgesproken straf wettelijk is, doch de perken ener rechtmatige beteugeling te buiten gaat en dient verminderd te worden;

Overwegende dat de eis der in de loop der debatten regelmatig gestelde burgerlijke partij ontvankelijk is; dat nochtans bij de beoordeling van eenieders verantwoordelijkheid aan de gevolgen van het ongeval, waarvan Geybels Christina het slachtoffer was, de eerste rechter die van de verdachte heeft overschat; dat rekening houdende met de zware fout door het slachtoffer zelve bedreven de verantwoordelijkheden in dit ongeval in de verhouding van één derde ten laste van verdachte en twee derden ten laste van het slachtoffer dienen bepaald te worden;

Overwegende dat, daar de door de burgerlijke partijen gevraagde vergoedingen, die enkel verrechtvaardigd worden door staten door haar zelve opgesteld, zonder de minste bewijzen betreffende de loonverdiensten van het slachtoffer, of dokterscertificaten of kwijtingen der gedane betalingen nochtans niet betwist worden, aan de burgerlijke partij dienen toegekend te worden, rekening houdende met de ten laste van verdachte aangenomen verantwoordelijkheid, één derde der volgende sommen : 18.819,85 frank voor tijdelijke werkonbekwaamheid van 10 Februari 1949 tot 6 December 1950; 1.410,95 frank voor bestendige gedeeltelijke werkonbekwaamheid van 20 % van 6 December 1950 tot 31 Maart 1951; 20.827 frank voor geneeskundige en verplaatsingskosten, hetzij samen :

18.819,85 + 1.410,95 + 30.827,—

3

= 17.019,25 frank;

Overwegende dat voornoemde burgerlijk partij met beroep op het door haar gemaakt voorbehoud, waarvan haar akte werd verleend bij vonnis, waartegen beroep, terugbetaling te vorderen van alle welke betalingen ook, die zij na 24 Juni 1950 nog zoude moeten doen, hetzij aan het slachtoffer, hetzij aan derden ingevolge haar verplichtingen als verzekeraarster van de werkgever van het slachtoffer tegen arbeidsongevallen, thans besluit tot de veroordeling van verdachte, in verhouding met de in dit ongeval ten zijnen laste aangenomen verantwoordelijkheid, om haar terug te betalen de som van 91.975,90 frank, zijnde de wiskundige reserve behoudens herziening binnen de drie jaar gesteld tot vastlegging van het kapitaal, dienstig tot het uitkeren der jaarlijkse rente aan het slachtoffer;

Overwegende dat bij toepassing der wetgeving op de arbeidsongevallen de verzekeraar, die in de rechten van de werkgever getreden is, verhaal tegen de derde verantwoordelijke voor het ongeval bezit in de mate, in dewelke hijzelf vergoedingen heeft uitbetaald (Verbreking, 14 Juli 1937, Pas. 1937, I, 227; Verbreking, 15 Februari 1938, Pas. 1938, I, 47; Verbreking, 18 Maart 1940, Pas. 1940, I, 95);

Overwegende dat uit geen enkel element van de bundel gebleken is, dat de verzekeringsmaatschappij « De Belgische Boerenbond » werkelijk enige betaling uit dien hoofde heeft gedaan; dat zij aldus de onontbeerlijke voorwaarde, aan dewelke haar recht van verhaal wettelijk onderworpen is, niet rechtvaardigt; dat dienvolgens voormeld verhaal uit dien hoofde tegen de derde verantwoordelijke voor het ongeval niet ontvankelijk is (Verbreking, 18 Maart 1940, Pas. 1940, I, 95);

Overwegende trouwens dat, zolang de termijn van herziening binnen de drie jaar niet verstreken is, de

voorlegging ener voorlopige wiskundige reserve noch betaling noch uitgave inhoudt, dat ondanks de vastlegging der fondsen of waarden tot stelling dezer reserve, zij niettemin haar eigendom blijven, en dat bijgevolg de burgerlijke partij, door aan deze gelden dergelijke bestemming te geven, geen nadeel, geen verlies ondergaat;

Overwegende dat in deze omstandigheden de vordering der burgerlijke partij in de huidige staat der zaak enkel aanvaard kan worden ten bedrage van één derde der sommen ten huidigen dage werkelijk door haar uitbetaald;

## HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e Kamer — 24 Januari 1952.

Voorzitter : M. Eyben.

Raadsheren : M.M. Malgaud en Schilling.

Advocaat-Generaal : M. Van der Perre.

**Burgerlijke Rechtsvordering. — Vatbaarheid voor hoger beroep. — Vereiste voor de schatting van de waarde van het geschil door eiser.**

*Krachtens artikel 21 van de wet op de bevoegdheid wordt de vatbaarheid voor hoger beroep bepaald door de aard van het bedrag van de vordering. Bij het gevorderde bedrag mag daartoe niet worden gevoegd een beweerd moreel belang, indien daarover geen bedrag gevorderd is.*

*Luidens artikel 33 van voormelde wet kan de schatting door de eiser alleen in aanmerking komen indien de grondslagen voor de bepaling van de waarde van het geschil ontbreken. In het onderhavig geding staat die waarde echter vast.*

A. V. t/ N.V. F. G. F.

Gezien de uitgifte in regelmatige vorm van het vonnis op 10 September 1949 gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen;

Overwegende dat het hoger beroep binnen de bij de wet bepaalde termijn en in de wettelijke vorm ingesteld werd;

Overwegende dat bij dagvaarding van 1 December 1948 appellant betaling geëist heeft van een som van 22.500 frank met de gerechtelijke intresten vanaf 11 October 1948; dat hij in dezelfde akte het geding geschat heeft op meer dan 25.000 frank; dat hij ter staving van deze schatting aanvoert dat het geding voor hem een moreel belang vertoont, dat bij het geldelijk belang moet worden gevoegd;

Overwegende dat krachtens artikel 21 van de wet op de bevoegdheid de vatbaarheid voor hoger beroep bepaald wordt door de aard en het bedrag van de eis;

Overwegende dat geen eis ingesteld werd voor het aangevoerde moreel belang, derwijze dat het bedrag der vordering beperkt wordt tot een bedrag, dat de grens van niet-vatbaarheid voor hoger beroep niet overschrijdt;

Overwegende dat luidens artikel 33 van dezelfde wet de schatting enkel in aanmerking kan komen in geval de wettelijke grondslag voor de bepaling van de waarde van het geding ontbreekt;

dat echter in deze zaak een dergelijke waarde vaststaat en derhalve de schatting van het geding op 25.000 frank door appellant gedaan, geen gevolg kan hebben;

*Om deze redenen,*

Het Hof, gezien artikel 24 der wet van 15 Juni 1935; alle andere besluiten verwerpende, verklaart het hoger beroep niet ontvankelijk; Veroordeelt appellant tot de kosten van hoger beroep.

## HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 8 April 1952.

Voorzitter : M. Verougstraete.

Raadsheren : MM. Moeneclaeys en De Vreese.

O. M. : M. Matthys, subst. Procureur-Generaal.

Advocaten : Mrs Van den Broele en Vanhoutte.

1. Hoger beroep. — Termijn van hoger beroep i.v.m. faillissement. — Enge interpretatie van de woorden « elk vonnis gewezen in zake faillissementen » in artikel 465, lid 1, Faillissementswet van 18 April 1851.
2. Bezit van roerende goederen. — Dubbelzinnig bezit. — Geen beroep op artikel 2279 B.W.

1. Uit de geschiedenis van de totstandkoming van de Faillissementswet van 18 April 1851 blijkt, dat de woorden « elk vonnis gewezen inzake faillissementen » in art. 465, lid 1, van voormelde wet in enge zin moeten worden geïnterpreteerd, zodat daaronder alleen moeten worden verstaan de vonnissen, gewezen in geschillen, die uit het faillissement voortvloeien en inzake rechtsvorderingen, uit het faillissement geboren of ter gelegenheid van het faillissement ingesteld. Daaronder zijn niet begrepen vonnissen over geschillen, die ook zonder het faillissement zouden kunnen ontstaan. Voor het instellen van hoger beroep tegen zodanige vonnissen geldt derhalve de gewone termijn van twee maanden.
2. Appellant kan zich in casu niet met vrucht beroepen op art. 2279 B.W., omdat uit de omstandigheden, waarin hij het bezit van de litigieuze goederen verworven heeft, blijkt dat dit bezit niet aan de wettelijke vereisten voldoet en van de aanvang af op zijn minst dubbelzinnig was.

Delaere t/ Mr Vanhoutte g.g. en Heyneman.

## Advies van het Openbaar Ministerie

### I. Feiten en retroakten der procedure.

A. Vóór de rechtbank van koophandel te Oostende heeft de onderhavige procedure aanvang genomen met een eis, ingesteld door de heer Henri Heyneman, handelsvertegenwoordiger te Oostende, tegen Mr Wilfried Vanhoutte, curator in het faillissement Decombel, en de heer Emiel Delaere.

Deze rechtsvordering had tot voorwerp :

1° de veroordeling van de curator tot teruggave of vrijlating van een partij marmer van ongeveer 150 m<sup>2</sup>, door de gefailleerde Decombel in Mei 1945 beweerdelijk verkocht aan Delaere, en vervolgens door Delaere op 6 October 1948 beweerdelijk voortverkocht aan Heyneman tegen de prijs van 40.180 fr. Deze koopwaarde was echter in het huis van Delaere opgestapeld gebleven, alwaar het op 10 December 1948 naar aanlei-

ding van een onderzoek ten laste van Decombel wegens bankbrfauk op bevel van het parket ter plaatse inbeslaggenomen en onder zegels was geplaatst;

2°) de oproeping in vrijwaring van de beweerde verkoper Delaere tegen de geëerblijke uitwinning van de koopwaar ten bate van het faillissement Decombel;

3°) ingeval Delaere de aanlegger Heyneman tegen deze uitwinning niet zou vrijwaren, de *verbreking van de beweerde verkoop* ten nadele van Delaere, met veroordeling van Delaere tot terugbetaling aan Heyneman van de beweerde verkoopsom en tot betaling ener schadeloosstelling ten bedrage van 10.000 fr.

In verband met deze eis heeft de rechtbank van koophandel te Oostende bij een *voorbereidend vonnis op tegenspraak dd. 22 December 1949*, — *waartegen door geen der partijen hoger beroep ingesteld werd*, — *zich bevoegd verklaard* om van de eis kennis te nemen, doch haar uitspraak geschorst tot na het afsluiten van het strafonderzoek en de eindbeslissing in zake bankbreuk ten laste van de gefailleerde Decombel.

B. Na het afsluiten van bedoeld strafonderzoek heeft de curator in het faillissement Decombel het initiatief genomen de zaak opnieuw voor de rechtbank te doen oproepen, doch bij het op zijn verzoek aan partijen Heyneman (oorspronkelijke aanlegger) en Delaere (tweede oorspronkelijke verweerder) betekende deurwaardersexploot, waarbij hij hun tevens het tussen-vonnis d.d. 22 December 1949 deed betekenen, heeft de curator op zijn beurt een *nieuw rechtsgeding ingesteld*, strekkende tot:

1°) de aflevering van de betwiste partij marmer aan het faillissement Decombel op grond van art. 444 van de faillissementswet en van de bewering dat Delaere ten opzichte van Decombel niet koper, doch slechts bewaarnemer was van bedoelde koopwaar, die derhalve de eigendom van de failliet Decombel gebleven was;

2°) minstens het nietigverklaren op grond van de artikelen 1165 en 1167 van het B.W. van de door Delaere en Heyneman, beweerde verkoop en voor het geval de koopwaar niet meer zou kunnen teruggegeven worden de *hoofdelijke* veroordeling van partijen Heyneman en Delaere tot betaling aan de curator van een *schadeloosstelling* ten bedrage van 150.000 fr., met de verwijlntresten van 2 December 1948 af, datum van het vonnis waarbij Decombel failliet verklaard werd.

C. De beide rechtsvorderingen wegens verknochtheid samenvoegend, heeft de rechtbank bij *vonniss op tegenspraak dd. 15 Maart 1951*;

1°) de eis tot teruggave van de koopwaar, ingesteld door Heyneman tegen de curator, afgewezen; de verkoop, gesloten tussen Heyneman en Delaere op 6 October 1948 nietig verklaard; en Delaere veroordeeld tot terugbetaling aan Heyneman van het bedrag van de verkoopprijs, zijnde 40.180 fr. met de verwijlntresten als schadevergoeding van de datum af van de verkoop tot op de dag van de terugbetaling;

2°) de curator ertoe gemachtigd, zo Delaere hem de 150 m2 marmer niet mocht teruggeven, er bezit van te nemen waar die koopwaar zich zou bevinden, desnoods met de hulp van de openbare macht; en Delaere veroordeeld aan de curator, in geval de koopwaar niet zou teruggegeven worden, een schadevergoeding te betalen, groot, 75.000 fr. vermeerderd met de verwijlntresten van 2 December 1948 af.

D. Voormeld vonnis werd op 10 April 1951 aan Delaere betekend ter gekozen woonplaats van zijn gevolmachtigde te Oostende. Bij deurwaardersexploot dd. 5 en 6 Juni 1951, zodus meer dan 15 dagen na die betekening, doch binnen de termijn van 2 maanden,

heeft Delaere tegen deze beslissing hoger beroep ingesteld.

Dit hoger beroep is *regelmatig wat de vorm betreft* en *principieel ontvankelijk* wat bevoegdheid en aanleg aangaat.

## II. Werd het beroep echter tijdig ingesteld?

Eerste geïntimeerde heeft eerst gedurende de plei-dooien voor het Hof aangevoerd dat het hoger beroep te laat is ingesteld gezien *artikel 465 der wet dd. 18 April 1851* op de faillissementen en zijn stelling dien-aangaande naderhand in een noot uiteengezet.

De vraag is trouwens van openbare orde en vereist dienvolgens een onderzoek van ambtswege.

Luidens voormeld art. 465 is de gewone termijn van hoger beroep tegen elk vonnis, gewezen inzake fail-lissement, slechts 15 dagen, te rekenen van de beteke-ning van dergelijk vonnis.

Wat dient echter door « een vonnis, gewezen inzake faillissement » te worden verstaan?

Uit de wordingsgeschiedenis van de wet van dd. 18 April 1851, o.m. uit het verslag van de heer Victor Tesch uit naam van de Commissie van de Kamer der Volksvertegenwoordigers is duidelijk gebleken, dat de vonnissen gewezen inzake faillissement bedoeld bij het art. 465, niets anders zijn dan de beslissingen, gewezen inzake aangelegenheden, welke uit het faillissement geboren ofwel ter gelegenheid van het faillissement zijn ingesteld.

Deze bepaling dient op *restrictieve wijze* te worden verklaard. Voornoemde verslaggever, de heer Victor Tesch, verklaarde inderdaad:

« La Commission vous propose quelques change-ments de rédaction à ce paragraphe (par. 1<sup>er</sup> de l'article 465). Il porte: Tout jugement rendu en matière de faillite, *quel que soit son objet* ».

« La Commission vous propose le retranchement de ces derniers mots, pour qu'on ne donne pas à la loi une extension qu'elle ne comporte pas, et que la Commission n'entend pas lui donner. Elle n'entend rendre l'article 465 applicable qu'aux actions nées de la faillite ou exercées à son occasion. Ainsi ne tomberait pas sous son application, par exemple, un jugement intervenu sur une poursuite du curateur contre un simple débiteur du failli; ainsi encore cet article ne serait pas applicable à un jugement statuant sur une action en revendication, soit de la part de tiers contre des curateurs, soit de la part de curateurs contre des tiers, et qui serait indépendante de la faillite. »

De rechtsleer (zie o.m. Namur: « Code de Commerce belge révisé », B.III, n° 1710; Fredericq: « Principes de Droit Commercial belge », uitg. 1934, B.III, Faillites et Banqueroutes, n° 1237; Bontemps, B.II, blz. 546; Renouard et Beving, nr 213) en een talrijke recht-spraak (1) hebben deze enge interpretatie eenstemmig aanvaard, zodat ten opzichte van de vonnissen, ge-wezen inzake rechtsgedingen die zouden kunnen ont-staan zijn zonder dat het faillissement diende te zijn uitgesproken, het hoger beroep binnen de gewone termijn van twee maanden, bepaald in artikel 443 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, rechts-geldig kan ingesteld worden.

Zouden de onderhavige geschillen slechts kunnen ge-rezen zijn op voorwaarde van de faillietverklaring van Decombel?

Wij menen het niet: de betwisting door de curator van de juridische aard van het recht van Delaere op de koopwaren ten opzichte van Decombel evenals het geschil nopens de rechtsgeldigheid der verrichtingen

tussen Delaere en Heyneman omtrent dezelfde koopwaren zijn niet noodzakelijk geboren uit het faillissement Decombel. De rechtsvorderingen, die dergelijke geschillen tot voorwerp hadden, zouden evenzo kunnen ingesteld worden zijn, hetzij door Decombel zelf, zonder dat hij daarom vooraf failliet diende te worden verklaard, hetzij door een derde schuldeiser van Decombel bij wijze van de zijdelingse rechtsvordering, voorzien bij artikel 116 van het B.W., of van de Pauliaanse rechtsvordering, voorzien bij artikel 1167 van ditzelfde wetboek. Eveneens kon zonder faillietverklaring van Decombel de rechtsvordering van de partij Heyneman uitgelokt worden door het optreden van Decombel en evenzo de oproeping in vrijwaring van de partij Delaere tot gevolg hebben.

Wij besluiten dan ook dat in onderhavig geval het bestreden vonnis niet *« gewezen werd inzake faillissement »* naar de enge verklaring, welke deze uitdrukking in artikel 465 vereist, zodat het hoger beroep, ingesteld binnen de 2 maanden na de betekening van dit vonnis naar ons oordeel als tijdig ingesteld moet worden beschouwd.

Dienvolgens is ook het *incidenteel beroep* van de eerste geïntimeerde tegen hetzelfde vonnis tijdig en ontvankelijk.

### III. Ten gronde :

A. Van de beweerde aankoop der koopwaar door Delaere van Decombel in Mei 1945 wordt door appellant geen enkel bewijs voorgebracht, noch contract, noch factuur, noch kwijtschrift, noch inschrijving in zijn boekhouding of vermelding in zijn handelsboeken.

Het vermoeden van *artikel 2279* van het B.W., *« voor roerende goederen geldt het bezit als titel »* is de enige rechtsgrond, waardoor hij beschermd is; alleen zijn *bezit* van de betwiste partij marmer neemt de plaats in van een wettige oorzaak, die verkrijging ten zijne bate medebrengt.

Derhalve, kon de oorspronkelijke aanlegger (1e geïntimeerde), die deze koopwaar terugvorderde in zijn eis alleen slagen, indien hij bewees dat het bezit van appellant niet voldeed aan al de voorwaarden gesteld bij de artikelen 2279 en 1141 van het B.W., inzonderheid dat dit bezit *niet regelmatig was, d.i. niet vrij van gebreken, dubbelzinnig en niet ongestoord was* of dat *appellant te kwader trouw was*.

Op grond van verscheidene feitelijke bijzonderheden, welke hij aanstipt en die hij o.m. geput heeft uit het strafonderzoek ten laste van Decombel wegens bankbreuk, heeft de eerste rechter overwogen en beslist, dat het bewijs van een onregelmatig en dubbelzinnig bezit der koopwaren vanwege Delaere geleverd werd, heeft hij diens kwade trouw hierbij aanvaard en Delaere beschouwd als een loutere houder ter bede van de koopwaar.

Wij menen deze zienswijze van de eerste rechter volkomen te kunnen delen.

Inderdaad na onderzoek van de feitelijke gegevens der zaak kan van het *bezit* der koopwaar door appellant bezwaarlijk gezegd worden dat het bezit *gezond en normaal is*. Door zijn *oorsprong*, door de *omstandigheden*, waarin het verworven werd en zich voordoet, komt het werkelijk niet voor als het bezit dat doorgaans aangetroffen wordt bij een van zijn goed recht overtuigde persoon.

Daartoe volstaat het te wijzen :

1°) op de *omstandigheden*, waarin de koopwaar aan Decombel door de steengroef N.V. *« Etablissements Oscar Daffé »*, uit Wauthier-Braine in April 1945, geleverd, vervoerd en ten slotte *geborgen* werd ten huize

van Delaere, waar de Belgische Staat, die intussen eigenaar van de koopwaar geworden was, deze ontedekte en tot zich nam;

2°) op de *omstandigheden*, waarin Decombel de koopwaar van de Staat opnieuw aankocht en de prijs slechts gedeeltelijk betaalde, wijl Delaere houder van die koopwaar zich ondanks langdurige besprekingen er tegen verzette, dat Decombel er over zou beschikken, zolang hij hem een som van 40.000 fr. niet teruggaf, die Decombel van hem geleend had voor 25 % van de waarde van de bestelde partij marmer;

3°) op de *wijze*, waarop gedurende versecheidene jaren de koopwaar in een gareerbox, binnen in het achterhuis van de woning Delaere, *zorgvuldig verborgen werd*, om plots, amper enkele uren vóór het uitwijken van Delaere naar Argentinië, en wanneer hij reeds al zijn bezittingen in België had gelijkwideerd, aan tweede geïntimeerde, in verdachte omstandigheden en ver beneden de waarde te worden verkocht, wijl nochtans bij de verkoop van zijn handelszaak aan zekere Devos Pierre hij deze koopwaar niet in de overdracht heeft gepoogd te doen begrijpen;

4°) op het *feit* dat Delaere de noodzakelijkheid of zelfs het nut van de aankoop ener zulkdanige niet afgewerkte partij marmer, in verband met de *aard* zijner aannemingen van bouwwerken, moeilijk kon rechtvaardigen of uitleggen.

Deze enkele samengevatte bijzonderheden onder nog andere leiden er ons toe, samen met de eerste rechter, te besluiten dat het bezit van appellant, bij afwezigheid van de daartoe wettelijk vereiste voorwaarden, hier niet ten bate van appellant de plaats kan innemen van een wettige oorzaak, die de rechtmatige verkrijging der koopwaar voor hem medebrengt.

Naar ons oordeel heeft de rechtbank dan ook terecht beslist dat Delaere als eenvoudig houder ter bede van de koopwaar bij de verkoop van de partij marmer aan Heyneman andermans zaak had verkocht en deze verkoop derhalve nietig was (artikel 1599 B.W.).

B. Dat anderzijds Heyneman, 2° geïntimeerde, hierbij eigenlijk als een medeplichtige van Delaere zou opgetreden zijn en de koopwaar, ondanks de geringe verkoopprijs, zou hebben aangekocht, wetend dat ze aan Decombel toebehoorde, die op dit ogenblik op het punt stond failliet te worden verklaard, kan ondanks sommige verdachtmakingen niet als een *bewezen feit* beschouwd worden, omdat, zoals de eerste rechter trouwens heeft opgemerkt, de voorwaarden waaronder die verkoop gesloten werd en sommige daarop volgende toestanden hun uitleg kunnen vinden in de haast waarmede Delaere, kort vóór zijn vertrek naar het buitenland, zich van de koopwaar tegen om het even welke verkoopprijs wou ontmaken.

C. Wij menen dan ook tot de afwijzing van het *hoofdzakelijk beroep* te mogen besluiten als zijnde *niet gegronde*.

D. In verband met het incidenteel beroep van de curator en wat meer bepaald het bedrag betreft van de door hem geëiste *schadevergoeding*, geraamd op 150.000 fr., blijkt dit bedrag enigszins overdreven; de curator heeft trouwens geen gegevens overgelegd betreffende de huidige verkoopwaarde van het marmer, dat het voorwerp uitmaakt van onderhavig geding.

Nochtans, op grond van de factuurprijs op 6 April 1945, en van het bedrag van de prijs waaraan Decombel dit marmer in *Juli 1945* van de Staat uit de hand terug aankocht, zijnde samen 113.030,20 fr. (zie brief van de ontvanger der Domeinen Bourgois dd. 15 December 1948), zijn wij de mening toegedaan, dat de door de eerste rechter toegekende schadeloosstelling van 75.000 fr. in geval de koopwaar aan de

curator niet teruggeven wordt, te laag geschat werd.

Een bedrag van 115 tot 120.000 fr. zou naar ons oordeel wellicht als een billijker vergoeding kunnen beschouwd worden.

(1) Zie, buiten de rechtspraak vermeld in de noot van appellant, de talrijke beslissingen aangehaald door Beltjens: «*Encyclopedie du Droit Commercial belge*», B.III - sub. art. 465, wet dd. 18 April 1951, Hoofdstuk I, alsook: *Rép. Prat. Dr. belge, V<sup>e</sup> Appel en matière civile et commerciale*, nr 138.

Gent, 26 Februari 1952.  
get. J. MATTHYS.

### Arrest

Overwegende dat, zo appellant tegen het vonnis dd. 15 Maart 1951, dat hem op 10 April 1951 was betekend, pas op 5 en 6 Juni 1951, d.i. meer dan 15 dagen na deze betekening, hoger beroep heeft ingesteld, dit hoger beroep nochtans niet te laat is ingesteld;

Overwegende immers dat, zo krachtens artikel 465, lid 1, der wet van 18 April 1851 op de faillissementen, de gewone termijn van hoger beroep tegen «*elk vonnis gewezen in zake faillissementen*» slechts 15 dagen is, te rekenen van de betekening, uit de geschiedenis van de totstandkoming van deze wet duidelijk blijkt en door rechtsleer en rechtspraak wordt aangenomen, dat de termen «*elk vonnis gewezen in zake faillissement*» restrictief dienen te worden opgevat en alleen bedoelen de vonnissen, gewezen in geschillen, die uit het faillissement voortvloeien en in zake rechtsvorderingen, uit het faillissement geboren of ter gelegenheid van het faillissement ingesteld;

dat waar de onderhavige rechtsgeschillen ongetwijfeld ook zonder het faillissement zouden zijn kunnen ontstaan, het bestreden vonnis niet is een «*vonnis gewezen in zake faillissement*» zoals bedoeld door artikel 465;

### Ten gronde :

Overwegende dat appellant beweert de 150 m<sup>2</sup> marmeren dallen te hebben gekocht van Decombel, maar van die aankoop noch contract noch factuur, noch kwijtschrift, noch enig bewijs door handelsboeken voorbrengt;

dat, bij gebrek aan enig bewijs van aankoop, appellant zijn recht op de betwiste koopwaar alleen kan doen steunen op zijn bezit er van (artikel 2279 B.W.);

Overwegende dat de eerste rechter met reden heeft geoordeeld dat dit bezit onregelmatig en dubbelzinnig is en appellant geen bezitter te goeder trouw doch alleen blote houder is;

dat nl. uit de feitelijke gegevens der zaak en nl. uit de omstandigheden, waarin het bezit van appellant werd *verworven*, blijkt dat dit bezit aan de wettelijke vereisten niet voldoet en vanaf zijn oorsprong minstens dubbelzinnig was;

Overwegende vooreerst dat het feit dat het betwiste marmer werd geplaatst bij Delaere in bij zijne woning behorende ruimten, evengoed is te verklaren door de stelling van Decombel, volgens wie het marmer aldaar werd geplaatst als waarborg voor een lening van 42.000 fr. die Delaere hem toestond om hem toe te laten de aankoop prijs van het marmer te betalen (aan de steengroeve en aan de Belgische Staat), als door de stelling van Delaere volgens dewelke hij dit marmer voor 42.000 fr. had aangekocht van Decombel;

Overwegende dat verscheidene omstandigheden er op wijzen dat niet de stelling van Delaere, maar die

van Decombel — wiens verklaringen a priori niet méér verdacht zijn dan die van Delaere — met de waarheid overeenstemt;

Overwegende dat het marmer tijdens de bezetting bij de steengroeve Daffé werd besteld door Decombel en toen door hem werd betaald met hem door de hoofdaannemer Smis ter beschikking gestelde gelden ten belope van 75 %; dat de eigendom ervan ten slotte werd overgedragen aan de Belgische Staat, die de 75 % betaalde;

dat het marmer pas klaar kwam na de bevrijding, op een ogenblik, waarop de Belgische Staat er eigenaar was van geworden, maar niettemin werd gefactureerd, geadresseerd en geleverd aan Decombel, die om levering ervan te bekomen in Mei 1945 de resterende 25 % van de prijs betaalde;

dat Decombel terzelfdertijd (in Mei 1945) in onderhandelingen was met het Beheer der Domeinen om bedoelde partij marmer van voornoemd Beheer terug over te nemen (zie brief van voornoemd Beheer aan de curator dd. 15 December 1948);

Overwegende dat Delaere bezwaarlijk kan beweren dat Decombel het marmer, dat hij terug kocht van het Beheer, voor een deel aan hem overliet en dat hij, Delaere, dit deel eenvoudig zelf ging afhaken bij de levering en in zijn garage plaatste;

dat de levering immers dateert van Mei 1945, terwijl de overneming door Decombel van de Belgische Staat eerst later plaats vond, op 4 Juli 1945;

Overwegende dat ten slotte volgende overweging beslissend is;

dat Decombel in Mei 1945 in onderhandelingen is met de Staat, zodat de voorwaarden van een mogelijk akkoord hem dan in grote lijnen bekend zijn;

dat Decombel dit akkoord in Juli daaropvolgend ten slotte sluit voor de som van 84.867,70 fr. + 3.819,70 fr. taks (vertegenwoordigend het door de Belgische Staat betaalde deel van de prijs (75 %));

dat Decombel eveneens rondom diezelfde tijd (April-Mei 1945) nog de resterende 25 %, d.i. 28.162,50 fr. + de taks, moest betalen aan de steengroeve om levering van het marmer te bekomen;

dat het volstrekt onaannemelijk is, dat Decombel rond diezelfde tijd (Mei 1945) diezelfde partij marmer waarvoor hij dus wist ongeveer 130.000 fr. te zullen moeten betalen (of althans het grootste deel ervan : nl. 150 m<sup>2</sup> van de gezamenlijke 213 m<sup>2</sup>), zou hebben *verkocht* aan Delaere voor de som van 41.000 fr., zoals Delaere beweert in zijn schrijven van 17 December 1948 aan M. Roelants;

Overwegende overigens dat appellant, die aannemer is van bouwwerken (en geen marmerbewerker), moeilijk het nut kan rechtvaardigen van de aankoop van zulke partij onafgewerkt marmer;

dat ook de omstandigheid, dat Delaere het marmer niet begreep in de overdracht van zijn handelszaak aan De Vos, maar het integendeel pas verkocht enkele uren vóór zijn vertrek en tegen een prijs beneden de waarde ervan, verdacht voorkomt;

Overwegende dat anderzijds het feit dat Decombel het marmer gedurende drie en half jaar niet opvorderde, is uit te leggen doordat hij het geld niet had om de lening terug te betalen en ook doordat hij na de bevrijding eerst een ander afnemer moest vinden voor dit marmer, dat aanvankelijk bestemd was voor een «*Soldatenheim*»;

Overwegende dat het belang, dat Decombel erbij zou hebben door oneerlijke middelen het actief van het faillissement te vermeerderen, in de voorwaarden van het faillissement niet duidelijk is;

Overwegende dat het feit, dat Delaere het marmer

afhaalde op het station en dit op zijn kosten, tegen bovenstaande overwegingen niet opweegt en overigens niet onbegrijpelijk is, gezien hij aldus de hem gegeven waarborg in veiligheid bracht;

Overwegende dat Delaere derhalve zonder recht over het litigieuze marmer heeft beschikt en gehouden is het vrij te geven aan de curator van het faillissement, dat er eigenaar van is gebleven;

Overwegende dat de rechter om redenen, waarbij het Hof zich aansluit, terecht heeft geoordeeld dat het niet bewezen is dat tweede geïntimeerde Heyneman te kwader trouw en wetend dat de koopwaar aan Decombel behoorde, zich tot een gesimuleerde verkoop zou hebben geleend; dat het Hof zich eveneens bij de beweegredenen van het bestreden vonnis aansluit wat aangaat de vordering van Heyneman tegen Delaere;

*Betreffende het incidenteel beroep :*

Overwegende dat 1° geïntimeerde geen gegevens voorlegt omtrent de huidige koopwaarde van het marmer;

dat het Hof echter een basis van appreciatie vindt in de prijs, die Decombel in Juli 1945 moest betalen, nl. voor de ganse partij (213 m<sup>2</sup>) : 113.030 fr. zodat voor de litigieuze 150 m<sup>2</sup> een hoofdsom van 113.030 × 150 : 213 = 79.500 fr. als een billijke vergoeding voorkomt;

*Om die redenen,*

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935; Wijzend bij verstek tegenover Heyneman;

Gehoord de heer substituut procureur-generaal in zijn eensluidend advies, ontvangt het hoger beroep en het incidenteel beroep, verklaart het eerste ongegrond en het tweede gedeeltelijk gegrond, bevestigt het bestreden vonnis met deze enkele wijziging, dat de hoofdsom, welke Delaere aan eerste geïntimeerde in geval van niet teruggave der koopwaar zal dienen te betalen, gesteld wordt op 79.500 fr.;

Verwijst appellants in de kosten van de aanleg.

**BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT**

2e Kamer. — 27 Juni 1952.

Alleenrechtsprekend rechter : M. Kranzen.

O. M. : M. Carlier.

Advocaten : Mrs Meyers en Sas (Léuven).

1. Aanneming. — Aansprakelijkheid van de aannemer krachtens artikel 1792 B.W. — Verantwoordelijkheid van de aanbesteder, die niet overeenkomstig artikel 4 lid 1 van de Wet van 20 Februari 1939 een architect met het toezicht op het werk heeft belast, tegenover de aannemer.

2. Burgerlijke rechtsvordering. — Aanbod van bewijs door verhoor op vraagpunten. — Ontvankelijkheid?

1. Alhoewel artikel 1792 B.W. spreekt van voor een vaste prijs aangenomen bouwwerken, nemen de rechtsleer en de rechtspraak algemeen aan, dat dit artikel naar de geest der wet toepasselijk is op alle aannemingen op welke wijze ook de prijs bepaald is; de woorden « prix fait » werden alleen toegevoegd, omdat ten tijde van het opstellen van het B.W. men practisch slechts aannemingen voor een vaste prijs kende.

De verantwoordelijkheid van de aannemer is van openbare orde; hij kan daaraan niet ontkomen door

aan te voeren, dat de aanbesteder hem onoordeelkundige aanwijzingen heeft gegeven, daar hij als vakman moet oordelen welke de toestand van de grond en inzonderheid de stand van het waterpeil is.

Krachtens artikel 4, lid 1, van de wet van 20 Febr. 1939 is de aanbesteder echter verplicht een architect met het toezicht der werken te belasten. Deze wet beoogt weliswaar de bescherming van het beroep van architect, doch uit haar bepalingen moet worden afgeleid, dat zij tevens de veiligheid bij het uitvoeren van bouwwerken heeft willen bevorderen, zodat zij van openbare orde is.

De aanbesteder die in strijd met de wet niet een architect met het toezicht op het werk belast, begaat een fout tegenover de aannemer en is daarvoor jegens deze verantwoordelijk.

2. Een aanbod van bewijs door verhoor op vraagpunten is niet ontvankelijk, indien dit niet is gedaan bij een daartoe strekkend verzoekschrift.

Van Eecht t/ Houbrechts.

Overwegende dat eiser op 24 April 1951 liet beginnen met de graafwerken van een voor zijn rekening te bouwen huis;

dat het ernaast gelegen huis, toebehorende aan zekere Joanna Claesen, toen begon te scheuren en zware schade leed;

dat dit huis gebouwd werd door verweerder, handelende als aannemer voor rekening van Claesen;

dat alhoewel eiser zijn huis liet bouwen door een andere aannemer, hij nochtans vooraf opdracht had gegeven aan verweerder voor zijn rekening de scheidsmuur tussen beide huizen te brengen op de diepte, nodig voor het bouwen van zijn eigen huis, dat in tegenstelling met het huis Claesen van een kelder zou voorzien zijn; dat Joanna Claesen in een voorgaand geding in rechte aansprak, benevens andere personen, eiser als eigenaar van de bouwwerken, waardoor schade werd aangericht, en verweerder als aannemer van haar eigen huis en desgevallend tegenover haar verantwoordelijk op grond van art. 1792 B.W.;

dat, na kennis genomen te hebben van een in kortgeding bevolen deskundig onderzoek, de Rechtbank bij vonnis van 7 Maart 1952 eiser veroordeelde tot het betalen aan Claesen van een schadevergoeding van 84.578,39 frank, te vermeerderen met 1000 frank per maand, vanaf 24 April 1951 tot drie maanden na de betaling;

dat verweerder buiten het geding werd gesteld, omdat het niet was gebleken, dat hij een fout had begaan bij de bouw van het huis Claesen en hij niet in rechte was aangesproken op grond dat hij een fout zou hebben begaan bij het bouwen van een onderdeel van het huis van eiser;

Overwegende dat deze nu aanvoert dat uit het deskundig onderzoek, waarnaar beide partijen verwijzen, blijkt dat verweerder een fout heeft begaan bij de bouw van de keldermuur van eiser;

dat deze op grond van de artikelen 1792 en 2270 B.W. en subsidiair van de artikelen 1382 en 1383 B.W. vordert dat verweerder zal gehouden zijn tot betaling der voormelde schadevergoeding aan Claesen en daarenboven tot betaling aan hem persoonlijk van een schadevergoeding van 1000 frank per maand vanaf 24 April 1951 tot zes maanden na de betaling aan Claesen, omdat hij zijn eigen huis gedurende de tijd niet heeft kunnen laten afwerken;

Overwegende dat, alhoewel artikel 1792 B.W. spreekt van bouwwerken, aangenomen voor een vaste prijs, de rechtsleer en de rechtspraak nochtans algemeen aan-

nemen, dat deze wettekst volgens de geest der wetgevers toepasselijk is op alle aannemingen, welke ook de wijze van betaling weze, en de woorden « prix fait » bij het opstellen van het Burgerlijk Wetboek enkel werden bijgevoegd, omdat men destijds practisch slechts aannemingen voor een vaste prijs kende (Delvaux : *Traité juridique des Bâtisseurs*, T. II, n° 623);

Overwegende dat verweerder derhalve gehouden is eiser te waarborgen tegen de schade, ontstaan door de instorting van het gebouw of van een voornaam onderdeel ervan, van het ogenblik dat eiser bewijst dat deze instorting het gevolg is van een fout in de constructie of van een gebrek aan de grond;

Overwegende dat uit het deskundig onderzoek, waarvan hoger sprake, duidelijk blijkt dat de instorting van het onderste gedeelte van de keldermuur van het gebouw van eiser, instorting, die zware schade heeft veroorzaakt aan het huis van een buurman, te wijten is aan het feit, dat deze muur niet voorzien was van een zool van de vereiste breedte en ook niet tot de vereiste diepte werd opgetrokken, opdat hij op vaste grond zou rusten;

Overwegende dat eiser alzo het bewijs heeft geleverd, dat de wet hem oplegt, wanneer hij het artikel 1792 B.W. inroept;

Overwegende dat de verantwoordelijkheid van de aannemer in dit geval van openbare orde is;

dat deze die verantwoordelijkheid niet kan afwenden, zelfs niet door te doen gelden, dat de aanbesteder hem onoordeelkundige aanwijzingen gaf;

dat hij als vakman moet oordelen op welke wijze de werken moeten worden uitgevoerd alsook welke de toestand van de grond en bepaaldelijk de stand van het waterpeil is; (Delvaux, *ibid.* na 627);

Overwegende dat eiser echter ingevolge de bepaling van art. 4 lid 1 der wet van 20 Februari 1939 gehouden was een architect te belasten met het toezicht der werken;

Overwegende dat deze wet weliswaar de bescherming van de titel van architect beoogt, doch dat uit haar verschillende bepalingen tevens moet worden afgeleid, dat zij de veiligheid bij het uitvoeren van bouwwerken heeft willen bevorderen;

dat zij aldus van openbare orde is;

Overwegende dat eiser ook werkelijk het plan van zijn huis door een architect liet opmaken en dat uit het deskundig onderzoek blijkt dat dit plan de bedoelde scheidsmuur voorzag op voldoende diepte en breedte;

dat dit plan echter niet werd gevolgd;

Overwegende dat dit feit door eiser niet ten laste van verweerder wordt gelegd;

dat integendeel uit de door partijen verstrekte uitlegging voldoende blijkt, dat eiser dit plan niet ter beschikking van verweerder heeft gesteld en dat hij zijn architect ook niet belastte met het toezicht op het door verweerder uitgevoerde werk;

Overwegende dat het alzo van nu af vaststaat, dat eiser een fout beging tegenover verweerder;

dat, zo het niet bewezen is, dat eiser verkeerde aanwijzingen gaf aan verweerder, en het door verweerder aangeboden bewijs door verhoor op vraagpunten niet ontvankelijk is bij gebrek aan een hiertoe strekkend verzoekschrift (Rép. prat. du Droit Belge, V° Interrogatoire sur faits et articles, nr 50), — het inderdaad bewezen is dat eiser hoogst noodzakelijke aanwijzingen aan verweerder niet verstrekte en hij aan deze, die zich nauwelijks van gewone metselaar tot kleine aannemer had opgewerkt, de bijstand onthield van een architect, terwijl hij hiertoe wettelijk verplicht was;

Overwegende dat beide partijen fouten hebben be-

gaan, waardoor zij « in solidum » zouden gehouden zijn de derde — Claesen — te vergoeden;

Overwegende dat in hun onderlinge verhoudingen de artikelen 1792 en 2270 B.W. geenszins verhinderen, dat de aanbesteder tegenover de aannemer ook moet instaan voor de door hemzelf bedreven fouten in strijd met een evenzeer van openbare orde zijnde wettelijke bepaling, namelijk het hoger vermelde art. 4 der wet van 20 Februari 1939 : (Delvaux, *ibid.* nr 474);

Overwegende dat in de hierboven uiteengezette omstandigheden het dienvolgens billijk is dat beide partijen de schade dragen elk voor de helft;

Overwegende dat de sommen, die eiser gehouden is aan Claesen te betalen vaststaan;

Overwegende dat men echter niet inziet waarom, eens dat de nodige vaststellingen werden gedaan of ten minste eens dat het vonnis van 7 Maart 1952, waartegen tot heden geen hoger beroep werd ingesteld, had vastgesteld welke werken aan de bedoelde scheidsmuur moesten worden uitgevoerd, eiser niet kon voortgaan met de bouw van zijn huis;

dat het alzo billijk is slechts een schadevergoeding toe te kennen voor een jaar vertraging; zijnde ex aequo et bono 6.000 frank, rekening houdend met de hierboven bepaalde gedeeltelijke verantwoordelijkheid van eiser zelf;

#### BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

3e Kamer. — 4 Juni 1952.

Voorzitter : M. Struye de Swielande.

Rechters : M.M. Butaye en de Preter.

O.M. : M. de Saegher.

Advocaat : Mr. Blanchaert.

**Epuratie. — Voorziening krachtens art. 2 der wet van 29 Februari 1952 nadat reeds krachtens de wet van 14 Juni 1948 tegen de vervallenverklaring van rechten was opgekomen. — Opheffing van de vervallenverklaring ab initio.**

*Ook hij, die tegen de vervallenverklaring van rechten reeds is opgekomen krachtens de wet van 14 Juni 1948, kan ingevolge artikel 2 van de wet van 29 Februari 1952 na verloop van de bij die wet bepaalde termijnen een nieuwe voorziening instellen.*

*Zelfs indien de betrokkene al zijn rechten opnieuw bezit, kan de Rechtbank de opheffing van de vervallenverklaring ab initio bevelen.*

D.

Gelet op de voorziening, ingediend door belanghebbende bij vonnis dezer Rechtbank, eerste kamer, d.d. 7 October 1949, ontvankelijk en ten dele gegrond verklaard... gelet op het arrest van het Hof van Beroep te Gent d.d. 3-2-1950, waarbij het hoger beroep, ingesteld door belanghebbende ontvankelijk en ten dele gegrond werd verklaard en voorts het bestreden vonnis bevestigd werd, met deze wijziging, dat het verval van rechten door belanghebbenden opgelopen, volledig zal opgeheven worden na een termijn van vijf jaar, ingang nemende met 31 Januari 1946;

Wat de voorziening betreft, ingediend op basis van artikel 2 der wet van 29-2-1952;

Overwegende dat, sedert de dag waarop de vervallenverklaringen zowel der rechten, voorzien bij artikel 123 6° van het W.v.S., als van die bedoeld bij

artikel 11<sup>o</sup> van het Wetsbesluit van 19-9-1945, namelijk 31 Januari 1946, zijn ingegaan, een termijn van vijf jaar is verstreken, dat de voorziening derhalve ontvankelijk dient verklaard te worden;

Overwegende dat blijkt uit de ingewonnen inlichtingen dat de belanghebbende op de verschillende plaatsen, waar hij woonachtig is geweest, bekend stond als zijnde van goed gedrag en dat er, ten zijnen opzichte, niets ongunstigs op te merken viel op vaderlands gebied;

Om deze redenen,

de Rechtbank,

Beveelt de opheffing ab initio van de vervallenverklaringen der rechten (enz.).

## VREDEGERECHT TE AVELGEM

17 April 1952.

Rechter : M. Desmarez.

Advocaten : Mrs Bulckaert en Putman.

**Koop en verkoop van een verpacht stuk land. — Mededeling bij veiling van de einddatum van het recht van gebruik van de pachter (mede-eigenaar-verkoper). — Verplichtingen van laatstgenoemde krachtens de artikelen 1604 en 1628 B.W. — Uitlegging van duistere of dubbelzinnige bedingen ten nadele van de verkoper (art. 1602 B.W.) en ten voordele van de koper (art. 1162 B.W.). — Algemene verkoopvoorwaarde betreffende opzegging ongedaan gemaakt door de bijzondere bedingen aan het einde van het analytisch uittreksel van de koopakte.**

*Verkoop van een stuk land door de mede-eigenaren, waarvan een het in pacht had; bij de veiling ter kennis gebracht, dat laatstgenoemde het recht van gebruik had tot een bepaalde datum. De ex-eigenaar-pachter weigert op de bepaalde datum het land te verlaten, aanvoerend dat hij niet met inachtneming van een termijn van 2 jaar opgezegd is.*

*Krachtens de verkoop is de mede-eigenaar-verkoper evenals zijn mede-verkopers verplicht tot levering van de zaak, d.w.z. tot overdracht van het verkochte goed in de macht en het bezit van de koper (artikel 1604 B.W.) en tot vrijwaring wegens zijn persoonlijke daad (artikel 1628 B.W.).*

*Alle duistere of dubbelzinnige bedingen moeten ten nadele van de verkoper uitgelegd worden (artikel 1602 B.W.) en alle duistere of dubbelzinnige bedingen, betreffende de koper, ten voordele van deze laatste (artikel 1162 B.W.).*

*De clause in de koopakte « alle onkosten van opzegging van pacht blijven ten laste van de koper » maakt deel uit van de algemene voorwaarden, zoals het gewoonte is, maar haar betekenis wordt ontzenuwd door de bijzondere bedingen van het analytisch uittreksel van de koopakte, waarin met geen woord gerept wordt van een opzegging.*

*Het is klaar en duidelijk de bedoeling van partijen geweest, dat de pacht op de bepaalde datum zonder opzegging zou een einde nemen, zoals in de authentieke akte vermeld.*

Balcaen t/ Van Leynseele.

Aangezien eiser vordert dat zou verklaard worden, dat hij recht heeft van vrije beschikking van een stuk zaailand met daarop een in puin liggend woonhuis, gelegen te Avelgem;

Aangezien het litigieuze goed openbaar verkocht werd dd. 27 April 1946, dat onder de verkopers zich bevond Van Leynseele Théodule, dat tijdens de veiling ter kennis gebracht werd van de liefhebbers dat het in kavels verdeelde goed in pacht gehouden werd door voornoemde Van Leynseele Théodule, landbouwer te Avelgem, met recht van gebruik tot 25 December 1951 tegen 2.520 fr. 's jaars en de lasten;

Aangezien dd. 25 December 1951 voorbij is, dat verweerder toch weigert het verkochte te verlaten, aanvoerende dat hij landbouwer is, een landpacht bezit, geen opzegging van 2 jaar ontvangen heeft, zodat hij het land voort zal « bedrichten » overeenkomstig de wetten op de landpacht; dat eiser daartegen opwerpt dat hij niet verplicht was een opzegging te geven, daar de verkopers Van Leynseele Théodule medegerekend — zich verbonden hebben het goed vrij te maken op 25 December 1951 zonder dat er sprake was van opzegging;

Aangezien uit de authentieke akte van 27 April 1946 de bedoeling der partijen blijkt, dat de verkopers — behalve Van Leynseele Théodule — er alle belang bij hadden het goed te verkopen vrij van pacht om een hoge prijs te bekomen, dat zij toch verplicht waren de rechten van hun medeverkoper Van Leynseele Théodule te eerbiedigen, betreffende zijn pachtrechten, dat zij dus met hem overeengekomen zijn een vaste datum voor het einde van zijn genot te bepalen, om de gebeurlijke liefhebbers aan te lokken, wat ten gevolge moest hebben een hogere waarde aan het verkochte goed te geven, dat die hogere waarde immers ten dele te goede kwam aan verkoper Van Leynseele;

Aangezien eiser, toen hij kocht, wel in de overtuiging verkeerde een kavel te bekomen die, zonder meer, vrij zou zijn op 25 December 1951;

Aangezien Van Leynseele als verkoper zich zoals de andere verkopers, door de verkoping verplichtte tot levering van de zaak, dat is de overdracht der zaak in de macht en het bezit van de koper (art. 1604 B.W.), dat hij zich verplichtte tot vrijwaring wegens zijn persoonlijke daad, daar de waarborg in dit geval tot het wezen (à l'essence) van het contract behoort (art. 1628 B.W.);

Aangezien het hem niet verboden was een beperking aan het bezit van de koper te stellen, maar in dit geval moest die beperking op ondubbelzinnige wijze vastgesteld worden, daar art. 1626 B.W. de verkoper van rechtswege verplicht de koper te waarborgen tegen de uitwinning, die deze mocht ondergaan;

Aangezien alle duistere of dubbelzinnige bedingen ten nadele van de verkoper moeten uitgelegd worden (art. 1602 B.W.) alle duistere of dubbelzinnige bedingen betreffende de koper ten voordele van deze laatste (art. 1162 B.W.);

Aangezien verweerder wel is waar de volgende clause van de koopakte te zijnen voordele inroept : « alle onkosten van opzegging van pacht blijven ten laste van de koper » om te beweren dat een opzegging met inachtneming van een termijn van 2 jaar moest worden gedaan;

Aangezien die clause deel uitmaakt van de algemene voorwaarden die gewoonlijk in de verkoopvoorwaarden voorkomen; dat de waarde van die clause ontzenuwd is door de bijzondere bedingen op het einde van het analytisch uittreksel van de koopakte, die geen woord rept over een opzegging;

Aangezien dat de bedoeling der partijen klaar en duidelijk is, dat de pacht een einde nam met 25 December 1951, zoals vermeld in de authentieke akte,

zonder verplichte opzegging; dat in geval van dubbelzinnigheid of duisterheid van de koopakte, deze ten voordele van eiser moet geïnterpreteerd worden;

*Om deze redenen:*

Wij, Vrederechter, alle andere besluiten verwerpen de en rechtdoende op tegenspraak;

Zegt dat verweerder sedert 25 December 1951 het gekochte goed zonder recht noch titel gebruikt;

Veroordelen hem het goed onmiddellijk te verlaten, en voor het geval hij daarmede mocht in gebreke blijven, machtigen eiser om verweerder tot ontruiming te dwingen met al de goederen die hem toebehoren.

## BIBLIOGRAPHIE

**J. C. VAN OVEN: Waarom Jurist?** (Een afscheidscollege). - Leidse Voordrachten 12. Leiden, Universitaire Pers, 1952, blz. 12.

Op 9 Februari j.l. werd voor de oud-alumni der universiteit te Leiden door J. C. van Oven, hoogleraar in het Romeins recht aan deze universiteit en hoofdredacteur van het Nederlands Juristenblad, een college gegeven over de vraag: «Waarom Jurist?» Dit college was bedoeld als een afscheidscollege, daar Van Oven wegens het bereiken van de 70-jarige leeftijd als hoogleraar was afgetreden. De hier aangekondigde brochure is het uitgewerkte thema van dat college, waarin de professor voor zich zelf en voor anderen probeert «het antwoord te formuleren op een vraag, beter misschien op een complex van vragen in de loop van mijn (zijn) vijftigjarige activiteit als jurist gezeten».

Het antwoord op de gestelde vragen luidt als volgt: «Wij, juristen, zijn er voor de verwezenlijking der gerechtigheid; wij zijn nuttig en goed, voor zover wij haar bevorderen, wij zijn schadelijk en kwaad, wij zijn parasieten, voor zover wij dit niet doen. Wij moeten wezen: *dienaren* der gerechtigheid, priesters van *Themis*» (blz. 6).

En verder: «Er moeten getrainde, «geleerde», juristen zijn, omdat deze noodzakelijke en nuttige en schone kunst ongelooflijk moeilijk is. Zij moet geleerd worden zoals elke kunstvaardigheid en geen onzer zal er ooit volleerd in raken. Want wat al eist zij niet van haar beoefenaren? Een warm hart, maar ook een koel verstand; scherp onderscheidingsvermogen en nuchterheid, maar ook fantasie en verbeeldingskracht; eerlijkheid en zoveel objectiviteit, als waartoe een mens kan opklimmen; kennis van het leven, van de menselijke psyche en last not least van het geldende recht... Is het wonder, dat er zoveel slechte juristen zijn?» (blz. 12).

Hoe Van Oven tot het aldus beantwoorden der opgeworpen vragen is gekomen, moge de belangstellende lezer zelf bij de lectuur van dit geschrift ervaren.

B.

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

## BALIELEVEN

### VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE TE ANTWERPEN

*Vergadering van 27 November.*

In vele balies doorloopt het probleem der advocaten-associaties nog altijd een kritiek stadium. De voor- en nadelen van een nauwe samenwerking tussen twee en zelfs meerdere advocaten werden reeds vaak besproken.

Het verlangen en ook wel de noodzakelijkheid, welke vele confraters voelen om gemeenschappelijk hun beroep uit te oefenen, had het Bestuur der Vlaamse Conferentie er toe aangezet een bespreking aan dit onderwerp te wijden.

In Nederland is de associatie bijna algemeen. De keuze viel dan ook op onze confrère Mr. Schuur van de balie te Rotterdam om de bespreking in te leiden.

De spreker, die aan het hoofd staat van een uitgebreid advocatenkantoor, verklaarde dat in Nederland, ook in de provinciesteden, de advocatenassociatie veelvuldig voorkomt om de belangrijke ideële en materiële voordelen hieraan verbonden.

De associatie bestaat uit vennoten en medewerkers. Deze laatste staan in dienstverband en genieten een vaste bezoldiging. Gemeenlijk worden de medewerkers na een aantal jaren in de associatie opgenomen.

Het wezenlijk voordeel van deze samenwerking bestaat in het dagelijks nauw contact dat tussen de genoten wordt onderhouden. Het uitwisselen van gedachten over de problemen, welke elke partner bezig houden, werkt verhelderend en verhoogt het juridisch gehalte van de oplossing. Ter illustratie vertelde de spreker dat Fruin, een eminente advocatenfiguur in Nederland, na per telefoon een dringend advies te hebben gegeven over een belangrijke kwestie, tot besluit kwam dat hij zich vergist had nadat hij het probleem met zijn medewerkers had besproken.

Dit wederkerig mededelen van gedachten geschiedt gewoonlijk 's middags bij de koffietafel.

De vernauwing van dit contact wordt bij onze Nederlandse confrères in de hand gewerkt omdat de beroepsactiviteit meer uitgeoefend wordt in het bureau dan in de gerechtsgebouwen. De behandeling der zaken geschiedt meestal schriftelijk, zij worden zelden gepleit.

De opleiding en opvoeding van een jong advocaat kan dan ook in geen beter milieu geschieden. Slechts zelden maken advocaten, opgeleid in een ernstig advocatenkantoor, het voorwerp uit van een disciplinaire maatregel.

De spreker wees eveneens op de mogelijkheid voor een associatie zich talrijke boeken en tijdschriften aan te schaffen, wat hoge uitgaven vergt, maar onmisbaar is in een degelijk advocatenkabinet.

Ook de voordelen welke een associatie biedt in geval van ziekte zijn zeer belangrijk. Een geassocieerd advocaat zal ook met gerust gemoed op verlof gaan.

Mr. Schuur behandelde vervolgens de materiële voordelen. Dat een associatie een zeker commercieel uiterlijk geeft aan de externe inrichting van een advocatenkantoor is geen bezwaar. De spreker had vooral op het oog de kostenbesparing van huur, personeel en verwarming.

Verder dient aangestipt dat, bij overlijden, de associatie meestal de verplichting aangaat aan de weduwe een levenslang pensioen uit te betalen.

De goodwill door de overledene in de associatie ingebracht bepaalt deze uitkering.

Spreeker onderzoekt vervolgens de juridische structuur der associatie.

Bij zijn opname onderschrijft de associé een maatschapcontract, gewoonlijk voor de duur van vijf jaar, met stilzwijgende verlenging.

Slechts uitzonderlijk wordt de overeenkomst verbroken. Bestendige ziekte en zware disciplinaire straffen kunnen aanleiding geven tot ontbinding.

Het contract bepaalt eveneens de verhouding der uit te keren winsten. De bekwaamheid, het gezag bij de rechters en het vertrouwen bij de cliënteel zijn aanwijzingen voor het aandeel dat aan elkeen wordt toegekend. Elk geschil wordt onderworpen aan de deken van de Orde. De waardigheid en de confraterniteit, welke onder confrères heersen, maken zulks uiterst zeldzaam.

Bij het einde van zijn uiteenzetting gaf Mr. Schuur toe dat onbetwistbaar de advocaat, door zich te associëren, een gedeelte van zijn onafhankelijkheid prijs geeft. De omstandigheden nochtans eisen deze toegeving.

Uit de daaropvolgende discussie bleek al dadelijk dat de meerderheid der aanwezige confraters gewonnen was voor het idee der associatie.

De tussenkomsten van de voorzitter, Mr. Marinus, De Bièvre en Callewaert hadden tot doel nadere inlichtingen in te winnen hoe praktisch een associatie ontstaat en werkt. Mr. Ooms vroeg zich af of, bij associatie, de mogelijkheid voor een medewerker om zich een privaat cliënteel te verwerven niet uitgeschakeld wordt. De heer Stafhouder wees op het belang van de keuze van een associé.

Na deze uiteenzetting van Mr. Schuur komt men tot het besluit dat de organisatie van het beroepsleven en de opvatting van de advocatuur in Nederland de mogelijkheid tot associatie vergemakkelijkt. De beroepsactiviteit concentreert zich in het kantoor waar het bestendig dagelijks contact de samenwerking vernauwt. Een ernstig bezwaar tegen de associatie, zoals ze door onze Nederlandse confrères wordt opgevat, is zonder twijfel de minderwaardige toestand waarin de medewerker verkeert die, gebonden aan een contract van dienstverband, als een bediende dient beschouwd. Terwijl hij slechts een vaste wedde geniet, komt de cliënteel die hij aanbrengt alleen de associatie ten goede. De zekerheid tot opname wordt niet gegeven. Slechts na vele jaren krijgt hij kans de plaats van een vennoot in te nemen.

Dit alles belet niet dat in onze ballies aan de associaties, *matatis mutandis*, aandacht dient geschonken.

M. D.

#### VLAAMS PLEITGENOOTSCHAP BIJ DE BALIE TE BRUSSEL

Door het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel wordt op Woensdag 10 December 1952, te 20 uur, in de Assisenzaal van het Paleis van Justitie te Brussel, een openbare voordracht ingericht, waar als spreker zal optreden Professor Dr. José Aerts, letterkundige, hoogleraar aan de Universiteit van Leuven, in de literatuur gekend onder zijn schrijversnaam Albert Westerlinck. De redenaar heeft als onderwerp gekozen: « Tragic van Cervantes en Glorie van Don Quichot ».

## MEDEDELINGEN

### DE ORDE VAN ADVOCATEN IN NEDERLAND

Zoals het onze lezers bekend is, werd op 1 October i.l. een nieuwe advocatenwet in Nederland in toepassing gebracht. Deze nieuwe wet voorziet dat er in heel Nederland één algemene Orde van Advocaten wordt opgericht met aan haar hoofd een Deken en een Algemene Raad.

Op 15 November i.l. hadden de verkiezingen plaats ingevolge de nieuwe wet.

Tot Deken van de Orde van Advocaten werd gekozen: Mr A. F. Visser van IJzendoorn ('s-Gravenhage). Tot leden van de Algemene Raad werden gekozen: Mr P. S. Noyon (Enschede), Mr R. van Oppen (Heerlen), Mr N. J. Polak (Groningen), Mr W. M. E. van Rossem (Rotterdam), mej. Mr M. A. Suyling (Amsterdam) en Mr B. R. Wesseling (Utrecht). De plaatsvervangende leden zijn: Mr J. G. Nijssingh (Zwolle) en Mr F. W. Adriaanse (Middelburg).

### INTERUNIVERSITAIR INSTITUUT VOOR SOCIAAL RECHT

Het Interuniversitair Instituut voor Sociaal Recht heeft zijn eerste studiedag gehouden te Brussel in de Universitaire Stichting op Zaterdag 22 November.

De bijzonderste specialisten van het land, inzake sociaal recht, hadden de oproep van het inrichtend comité beantwoord.

In zijn inleidend woord herinnert Prof. Horion, ondervoorzitter, die het voorzitterschap waarneemt in afwezigheid van Prof. Van Goethem, op de UNO weerhouden, in grote lijnen aan de retroacten en de ontwikkeling van het sociaal recht in België.

De heer Van den Daele, Minister van Arbeid, die de vergadering meende bij te wonen, was belet, daar hij zich begeven had op de plaats van de mijnramp in Limburg; een minuut stilte werd waargenomen.

Daarna werd in het Nederlands een toespraak gehouden door Prof. Derycke. Na een mededeling door de secretaris, de heer R. Geysen, aangaande de aanname van leden van het Instituut, werd een uiteenzetting gewijfd respectievelijk door mevrouw David, werkleidster aan de Hogeschool te Luik, aan « De juridische aard der bijdragen voor de maatschappelijke zekerheid », en door de heer Verougstraete, voorzitter bij het Arbeidsgerecht te Brussel, aan « De opzegtermijnen inzake dienstverhuring, bijzonder inzake arbeidscontract ».

De bespreking der verslagen werd begonnen, doch, gezien het gevorderde uur en de belangstelling verwekt door de behandelde vraagstukken, werd besloten de voortzetting der debatten te verdagen tot Zaterdag 13 December, te 14 u. 30.

Een eetmaal verenigde de deelnemers in de lokalen van de Universitaire Stichting.

### HUWELIJKS- EN SCHEIDINGSWETGEVING IN HET BUITENLAND

Door de zorgen van de Dienst voor Buitenlandse Wetgeving bij het Belgisch Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel worden sedert 1951 buitenlandse wetteksten in het Nederlands uitgegeven, met de bedoeling aan « de Nederlandstalige beoefenaars van het vergelijkend recht en aan al degenen die Nederlandse vertalingen van buitenlandse wetten nodig hebben, de gewenste documentatie te bezorgen ».

In 1951 (eerste jaargang) verschenen achtereenvolgens als brochures:

1. De grondwetten van België, Nederland en Luxemburg.
  2. De grondwetten van Frankrijk, de V.S.A. en de U.S.S.R.
  3. De grondwet van Zwitserland.
  4. Het Brits regeringsstelsel door Prof. Robson.
- Dit jaar zijn verschenen, resp. zullen nog verschijnen:
1. De Franse huwelijks- en scheidingswetgeving.
  2. De Duitse huwelijks- en scheidingswetgeving.
  3. De Italiaanse huwelijks- en scheidingswetgeving.
  4. De Engelse huwelijks- en scheidingswetgeving.

Deze brochures bevatten een beknopte behandeling van het vigerende recht, de originele teksten der wetten en de Nederlandse vertaling daarvan, benevens telkens een woordenlijst.

Bij voldoende gebleken belangstelling zal de Dienst voor Buitenlandse Wetgeving ook de huwelijks- en scheidingswetgeving in Oost-Europa (de U.S.S.R. en de Russische Bondsrepubliek, Polen, Tsjechoslowakije, Hongarije, Roemenië, Joegoslavië, Bulgarije) publiceren.

De prijs van deze gestencilde brochures is uiterst gering; hij bedraagt slechts 15 frank per nummer. Bestellingen kunnen gedaan worden bij de Kanselarij van het Departement van Buitenlandse Zaken. (Postrekening nr 500.11.)

Naast deze reeksen brochures — die de belangstelling van alle lezers van het Rechtskundig Weekblad ongetwijfeld verdienen — worden door de Dienst voor Buitenlandse Wetgeving in het Nederlands nog uitgegeven: Volkenrechtelijke Berichten en Buitenlandse Rechtstijdingen.

#### DE NIEUWE WET OP DE BINNENSCHIEEPVAART IN NEDERLAND

Op 1 November jl. is in Nederland de wet houdende nieuwe wettelijke regeling van het binnenvaartrecht in werking getreden. (K. B. 23 Juni 1952, Staatsblad 349.) Bij deze wet, die reeds van 24 Juni 1939 dateert (Staatsblad 201), werd de 13e titel van het tweede boek van het Wetboek van Koophandel door een geheel nieuwe vervangen.

In afwachting dat in dit tijdschrift dit nieuwe binnenvaartrecht uitvoerig wordt besproken, moge hier een uittreksel volgen van een van de hand van Mr E. Fischer-Keuls in het Nederlands Juristenblad (aflevering 37, p. 747-749) verschenen mededeling, waarin op de belangrijkste innovaties van deze wet wordt gewezen en herinnerd wordt, dat zij ook wijzigingen brengt in andere gedeelten van het Wetboek van Koophandel, in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, in het Burgerlijk Wetboek en in het Wetboek van Strafrecht.

Ten eerste vervalt — aldus Mr Fischer-Keuls — het onderscheid (dat inderdaad willekeurig was en tot onzekerheden aanleiding gaf) tussen binnenschepen, die ook voor de vaart buiten 's lands bestemd zijn of van buiten 's lands komen en die tot nu toe onder de bepalingen betreffende zeeschepen vielen, en binnenschepen, welke bij uitsluiting worden gebruikt voor de vaart binnen 's lands. Alle schepen, welke niet tot de vaart ter zee worden gebruikt of daartoe bestemd zijn, vallen nu onder de nieuwe regeling van de 13e titel boek II K. In verband hiermede is titel V, boek I K («Van commissonnairs, expediteurs, voerlieden en van schippers, etc.») niet meer toepasselijk op de binnenvaart, zodat het woord «schippers» in deze titel overal uitvalt.

De nieuwe 13e titel van boek II K. nu regelt de

teboekstelling (die voor een bepaalde categorie van binnenschepen verplicht is en door strafsancie gehandhaafd wordt, in verband waarmede artikel 477bis Strafrecht is uitgebreid), levering, privileges en hypotheek, aansprakelijkheid van eigenaar en gebruiker (anders dan in het zeerecht is hier in principe de eigenaar aansprakelijk), vervrachting en bevrachting, de beurtvaart (die in de binnenvaart de plaats inneemt van de vaste lijnen in de zeevaart), personenvervoer, aanvaring, averijen, etc., een en ander in hoofdzak conform de bepalingen betreffende de vaart ter zee. Iets nieuws is de regeling van de bevrachting voor liggen en/of varen en de regeling van de sleepovereenkomst; deze laatste zal in de binnenvaart, anders dan in de zeevaart, meest een overeenkomst van vervoer zijn, maar met speciale kenmerken, die een afzonderlijke behandeling rechtvaardigen.

Zeer belangrijk is, dat naar de nieuwe wet zowel voor binnen- als voor zeevaart de wettelijke beperking der aansprakelijkheid van de reder zal worden geregeld volgens een door een A. M. v. B. vast te stellen maatstaf, welke verschillend kan zijn voor verschillende soorten schepen. Het voordeel hiervan is, dat men nu de bedragen kan veranderen, zodra dit b.v. in verband met valutaschommelingen nodig blijkt. Deze nieuwe regeling geldt zowel voor vervoer (artikel 818 K, artikel 923 K) en voor aanvaring (artikel 944 K) als voor de sleepovereenkomst (artikel 932 K). Wat het zeerecht betreft, zijn de artikelen 474, 525 en 541 in deze zin gewijzigd, dat ook hier een A. M. v. B. de maatstaf aan zal geven. Deze A. M. v. B.'s zijn er al (twee Koninklijke Besluiten van 7 Februari 1952, S. 62 en 64); zij treden terzelfdertijd als de wet op de binnenschepen in werking. Voor zeeschepen geldt een gedifferentieerde regeling.

Ook wat betreft het aantal laad-, los- en overligdagen en het overliggeld is voor de binnenschepen de weg van regeling per A. M. v. B. gevolgd in artikel 880, vijfde lid, ter uitvoering waarvan een K. B. van 7 Februari 1952, S. 63, is uitgevaardigd.

Nu het ook de reder van niet-ingeschreven schepen (zowel zeeschepen als binnenschepen) is toegestaan zijn aansprakelijkheid volgens voorgenoemde regeling te beperken, is artikel 320a Rv. in die zin aangevuld, dat voor de rangregelingsprocedure betreffende niet-ingeschreven schepen competent is de rechtbank, binnen welker gebied beslag op het schip is gelegd, of, naar keuze van de reder, de rechtbank te Amsterdam of Rotterdam.

In de 4e titel van boek II Rv. («Van executoriaal beslag op en verkoop van schepen») wordt wat de Memorie van Toelichting noemt een wijziging van technische aard aangebracht in art. 566, 3° lid; overeenkomsten aangegaan in strijd met het verbod het schip na beslaglegging te bezwaren met lasten (waaronder nu ook vruchtgebruik wordt genoemd), kunnen niet worden ingeroepen tegen de inbeslagnemer en *dengeen, aan wien het schip is toegewezen*. In dezelfde zin is het laatste lid van artikel 566 uitgebreid. Deze wijziging lijkt mij ingrijpender te zijn dan men uit de Memorie van Toelichting zou opmaken.

Ter bescherming van schuldeisers worden in de artikelen 568 en 572 enige nieuwe maatregelen voorgeschreven bij de executie van buitenlandse schepen.

Verder wordt in de artikelen 721 en 726 Rv. het revindicatoir beslag van toepassing verklaard bij *het recht tot levering van een teboekgesteld schip*. Een merkwaardige uitbreiding van dit beslag!

In verschillende artikelen uit het zeerecht worden voorts kleine wijzigingen, merendeels slechts redactieverbeteringen, aangebracht. Ik noem hiervan:

Artikel 309 wordt aangevuld met een 4e lid: «De

voortbewegingswerktuigen maken deel uit van het schip»; sinds het arrest Hoge Raad, 26 Maart 1936, N.J. 1936, n° 757, stond wel vast, dat ondanks eigendomsvoorbehoud door de verkoper het voortbewegingswerktuig door natrekking eigendom wordt van de scheepseigenaar, hetgeen van belang is voor de hypothecaire schuldeiser. Artikel 309 geldt zowel voor zeeschepen als voor binnenschepen.

Door aanvulling van artikel 318d wordt bereikt, dat nu vaststaat dat voorrechten met zakelijke werking op schepen vervallen bij *elke* gerechtelijke rangeregeling, dus ook bij verkoop krachtens artikel 1223 B.W. of bij zuivering na willige verkoop (1254 B.W.).

Een redactieverbetering vond plaats in de artikelen 318f en 318g, waardoor de algemeen heersende opvatting, dat onder «vordering uit het scheepsbedrijf voortspuitende» zijn te verstaan de «vorderingen uit het met het schip uitgeoefend bedrijf» in de wet wordt neergelegd.

Dat de op de lading bevoorrechte inschulden van artikel 318h boven pand gaan, werd ook reeds algemeen aangenomen en staat nu uitdrukkelijk in de wet.

Met het systeem van het tegenwoordige artikel 318p: enumeratie van de toepasselijke bepalingen uit de hypotheektitel van het B.W. wordt gebroken en alle wetsbepalingen omtrent hypotheek op onroerend goed worden nu toepasselijk verklaard voor zover de aard van het onderpand dit toelaat en uit de bepalingen van de eerste titel van boek II K niet het tegendeel volgt.

In de artikelen 469 en 470 2e lid wordt van nu af aan voor het mededelen van de aard en de waarde van kostbaarheden terecht het moment van het sluiten van de overeenkomst het juiste ogenblik geacht.

Een nieuw ingevoegd artikel 536a legt vast, dat in het geval van aanvaring bij schuld van meerdere schepen tegenover een onschuldig schip de reders der schuldige schepen hoofdelijk voor het geheel aansprakelijk zijn met onderling regres naarmate van ieders schuld (conform Hoge Raad, 30 October 1925, N.J. 1926, blz. 157).

Tenslotte wordt artikel 1576 B.W. gewijzigd in die zin, dat de bepalingen van de titel «Van verkoop op afbetaling» nu ook niet meer van toepassing zijn op ingeschreven binnenschepen.

## TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie - n° 10 van October 1952.  
Wetgeving.

Tijdschrift voor Sociaal Recht en van de Arbeids-gerechten - n° 6.

David Simone: La nature juridique des cotisations à la sécurité sociale. — Rechtspraak.

Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en publiek recht - n°s 4-5 van Juli-September 1952.

Prof. Dr F. De Visschere: De verordenende bevoegd-

heid van de zelfstandig publiekrechtelijke lichamen. — Dr F. Matthys: De burgerlijke verantwoordelijkheid van de onderwijzer. — Dr H. Van Eecke: Het intrekken der administratieve akten. — F. Wastiels: Het reformatieberoep inzake bouwvergunningen.

De Gemeente - n° 43 van October-November 1952.

G. Vanderveken: Woongelegenheden en groene ruimten. — A. De Vynck: De intercommunalisatie der drinkwatervoorziening.

Tijdschrift voor Notarissen - n° 11 van November 1952.

J. Matthys: Uit de praktijk. Over vergoedingen van de testamentuitvoerder, buiten verhouding met de te presteren dienst. — Rechtspraak.

Nederlands Juristenblad - afl. 41 van 29 November 1952.

Mr H. de Bie: De Voogdijraad op helling (II, slot). — Mr G. G. M. Johannes: Nogmaals «puzzles» in het Wegenverkeersreglement. — Rechtspraak van de week.

Advokatenblad - van 15 November 1952.

Prof. Mr Dr S. van Brakel: Prijsvraag. — Mr F. W. B. Baron van Lynden: Pleitwedstrijd der Rotterdamse Jonge Balie.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie - n° 4271 van Zaterdag 29 November 1952.

Mr D. Bos: Coöperatieve flatvereniging of gesplitste eigendom in appartementen in theorie en praktijk. — Mr K. N. Korteweg: Overzicht der Nederlandse Rechtspraak. Zakenrecht (IV, slot).

Journal des Tribunaux - n° 3957 de 23 novembre 1952.

J. Th. Wouters: Des conditions de la revision pour cause d'erreur en matière de pensions de réparation. — Jurisprudence.

N° 3958 de 30 novembre 1952:

Robert Libiez: L'impossible innocence. — Discours de M. Jean Dal. — Discours du Bâtonnier M. Sand. — Jurisprudence.

Jurisprudence du Port d'Anvers - vol. 1 et 2.

Affrètement.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités - n° 8.

Transports. — Assurances.

Recueil Dalloz de doctrine, de jurisprudence et de législation - cahier 41 de 27 novembre 1952.

M. R. Savatier: Les transactions entre bailleurs et preneurs de baux à ferme. — M. Georges Ripert: Le rachat des parts de fondateurs par la société. — M. François Givord: Désaveu de paternité et secret professionnel du médecin en cas de grossesse de la femme constatée avant le mariage.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"